

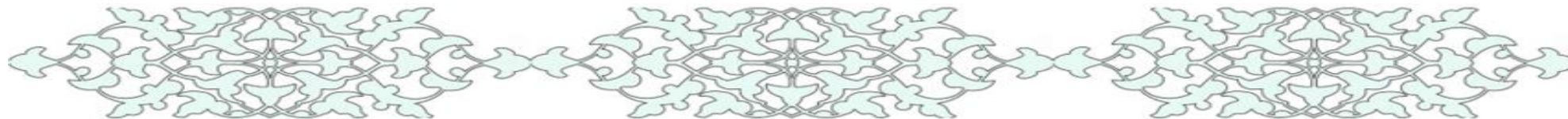
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

عنوان:

بررسی موانع و مشکلات تولید، فراوری و صادرات محصول زعفران

مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی

شهریور ۱۴۰۲

شناسنامه گزارش

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

عنوان:

بررسی موانع و مشکلات تولید، فراوری و صادرات محصول زعفران

مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی
تهیه کنندگان: شهرام عیدی زاده، نجمه سوری ناصری، سعیده به نژاد

واژگان کلیدی: زعفران، صادرات، موانع.

تاریخ انتشار: شهریور ۱۴۰۲

نشانی: مشهد مقدس - خیابان امام خمینی - جنب باغ ملی - ساختمان اتاق بازرگانی - کد پستی: ۹۱۳۷۷۳۴۱۹۵

فهرست مطالب

- مقدمه
- سطح زیرکشت تولید و میانگین عملکرد زعفران ایران
- سطح زیر کشت استان خراسان رضوی و سایر استان ها
- متوسط نیاز آبی محصولات عمده کشاورزی
- میزان و ارزش صادرات زعفران
- مقاصد عمده صادراتی زعفران
- سطح زیرکشت زعفران بزرگ مالکان شهرستانهای استان خراسان رضوی نسبت به کل استان (درصد)
- حلقه های مفقوده در زنجیره ارزش زعفران
- رقابت منفی بین صادرکنندگان
- ثبت نشان ملی زعفران ایران
- تفویض اختیارات کارگروه ماده ۱۶
- بالا بودن نرخ پایه صادراتی زعفران نسبت به قیمت واقعی فروش
- قیمت های پایه صادراتی
- بازاریابی
- مدیریت مزارع و کیفیت زعفران با ابزار کشت قراردادی
- عدم وجود تجهیزات و ماشین آلات و حمایت دستگاه های اجرائی برای کاشت و برداشت
- سرمایه گذاری در زنجیره ارزش
- پیشنهادات سرمایه گذاری در زنجیره ارزش
- صادرات فله ای و ضعف در نظام بسته بندی زعفران
- ارتقاء جایگاه زعفران ایران در دنیا
- افزایش تولید، بهبود کیفیت
- روش شناسنامه دار کردن محصولات
- نکات تکمیلی
- آنالیز قیمت
- تدوین قانون جهش تولید و صادرات زعفران
- پیشنهادات آب مجازی
- سیاست های قیمتی و قیمت گذاری
- اختلاف مبانی قیمت گذاری و خرید محصول زعفران
- معیارهای استانداردگذاری
- اشتباه قیمت گذاری دستوری زعفران
- ضعف در مکانیزاسیون
- بورس کالا
- مشکلات ایجاد شده در زمینه بورس کالا
- بورس بین المللی زعفران
- مشوق های صادرکنندگان
- اصلاح ساختار آبیاری
- پیشنهادات رفع قاچاق
- بازپس گیری بازارهای از دست رفته از قاچاقیان و کارت های یک بار مصرف

مقدمه

- این گزارش به منظور سازماندهی و ساماندهی زنجیره ارزش زعفران شامل تولید، فرآوری، صادرات، سرمایه گذاری در زنجیره و.... تهیه شده است.
- در محصول زعفران تنها توسعه کمی مدنظر نیست، بلکه کیفیت زعفران از کمیت آن مهم تر است.
- در حال حاضر از گردش مالی تقریبی ۴۰۰ میلیون دلاری زعفران در کشور، حدود ۳۵۰ میلیون دلار صادرات زعفران بوده و ۵۰ میلیون دلار آن در بازار داخل مورد معامله و مصرف قرار می گیرد. ایران بزرگترین تولید کننده زعفران در دنیا محسوب می شود، اما در دنیا بیشتر اسپانیا مورد توجه است. از طرفی نیز طی سالهای اخیر علی رغم سرمایه گذاری صورت گرفته در زنجیره ارزش، همچنان بخش عمده تولید و صادرات به صورت سنتی و با ارزش افزوده پایین می باشد.

سطح زیر کشت، تولید و میانگین عملکرد زعفران ایران طی سال های ۱۳۹۶-۱۳۹۲

آمان بازارکافی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

سال	استان	سطح زیر کشت	میزان تولید	میانگین عملکرد هکتار (کیلوگرم)
سال ۱۳۹۲	خراسان رضوی	۶۴۹۰۴	۲۳۷۶۱	۳.۷
	خراسان جنوبی	۱۲۷۵۵	۴۷.۱۵	۳.۷
	خراسان شمالی	۴۲۲.۵	۲.۱۶	۵.۱
	جمع کل کشور	۸۰۱۸۴.۹	۲۹۶.۶	۳.۷
سال ۱۳۹۳	خراسان رضوی	۶۹۴۰۶.۵	۲۱۸.۴	۳.۱۵
	خراسان جنوبی	۱۴۹۱.۵	۴۸	۳.۴۱
	خراسان شمالی	۵۴۰.۵	۲.۶	۴.۸۹
	جمع کل کشور	۸۶۶۴۱.۱	۲۸.۶	۳.۲۴
سال ۱۳۹۴	خراسان رضوی	۷۵۱۸۵	۲۷۹.۹	۳.۷۲
	خراسان جنوبی	۱۳۷۷۲	۵۴۶۱	۳.۹۷
	خراسان شمالی	۷۷۹.۸	۳.۲	۴۱
	جمع کل کشور	۹۲۸۸۲	۳۵۱.۷	۳.۷۹
سال ۱۳۹۵	خراسان رضوی	۸۲۷۱۲	۲۵۷.۶	۳.۱
	خراسان جنوبی	۱۵۷۵۴	۵۱.۱	۳.۵
	خراسان شمالی	۲۱۹۰	۸.۸	۶.۲
	جمع کل کشور	۱۰۵۲۶۹.۸	۳۳۶	۳.۳
سال ۱۳۹۶	خراسان رضوی	۸۴۲۲۶	۲۸۹.۴	۳.۶
	خراسان جنوبی	۱۵۰۱۴	۵۴	۳.۴
	خراسان شمالی	۲۷۵۱.۳	۱۲.۱۲	۵.۵
	جمع کل کشور	۱۰۸۰۸۶.۴	۳۷۶.۲۳	۳.۵

منبع: شورای ملی زعفران، طرح جامع زعفران ۱۴۰۲

سطح زیر کشت، تولید و میانگین عملکرد زعفران ایران طی سال های ۱۴۰۱-۱۳۹۷

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

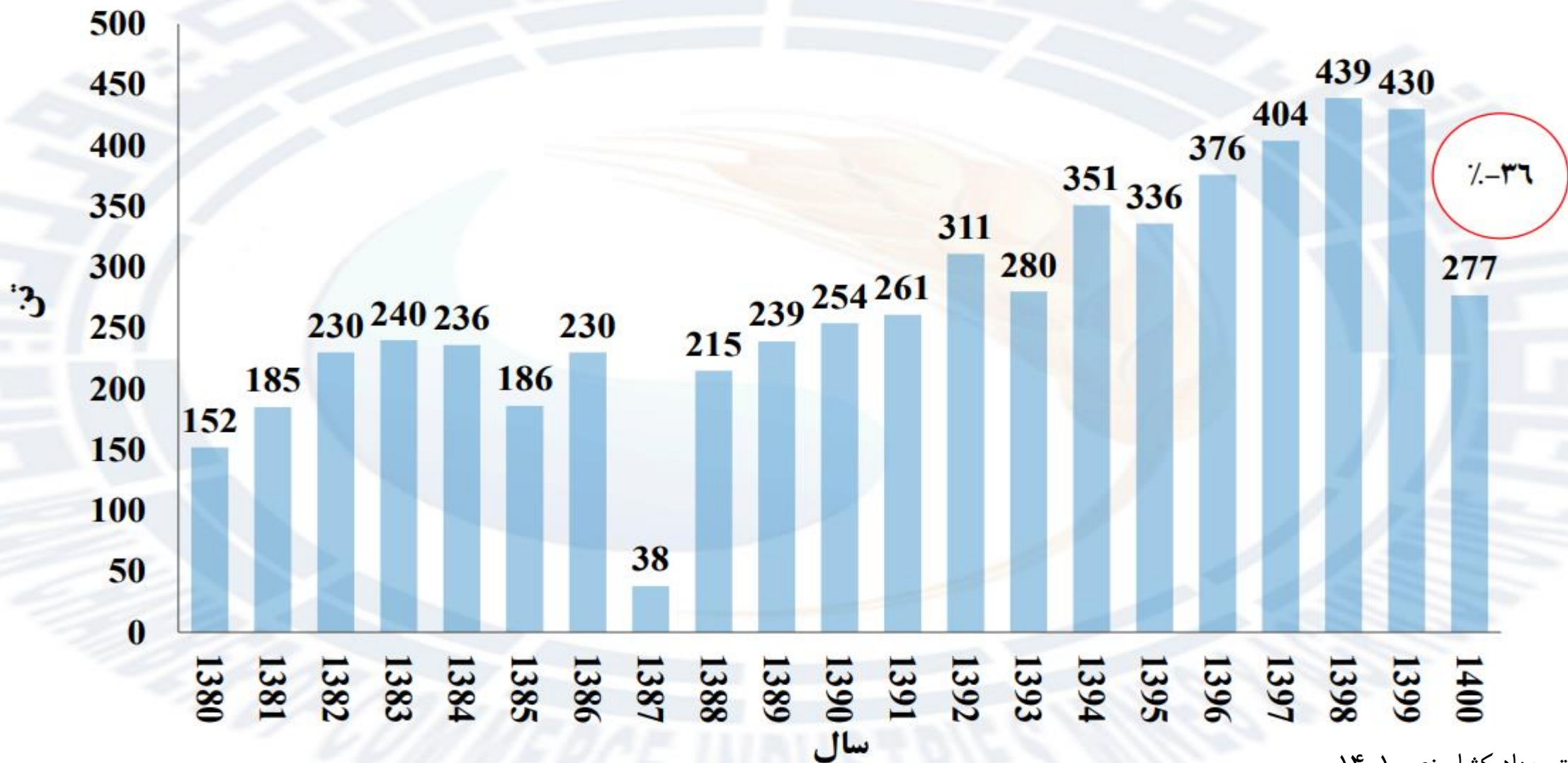
سال	استان	سطح زیر کشت	میزان تولید	میانگین عملکرد هکتار (کیلوگرم)
سال ۱۳۹۷	خراسان رضوی	۸۷۷۵۰	۲۹۸.۱۸	۳.۴۰
	خراسان جنوبی	۱۶۲۵۳	۶۳.۱۳	۴
	خراسان شمالی	۳۲۰۶	۱۴.۹۹	۵.۴۴
	جمع کل کشور	۱۱۳۹۳۸	۴۰۴.۴۸	۳.۶۲
سال ۱۳۹۸	خراسان رضوی	۹۱۳۵۲	۳۲۲.۵۵۹	۳.۵۳
	خراسان جنوبی	۱۶۸۰۷	۶۷۹.۳	۴.۲۵
	خراسان شمالی	۳۹۹۷	۱۹۹۲۱	۶.۴۲
	جمع کل کشور	۱۲۰۲۲۳	۴۳۹.۱۵	۳.۲۲۹
سال ۱۳۹۹	خراسان رضوی	۹۰۹۲۰	۳۰۰.۹۴	۳.۳۱
	خراسان جنوبی	۱۷۱۵۲	۷۰.۱۵	۴.۱۸
	خراسان شمالی	۴۱۲۷	۲۳.۸۵	۶.۳۱
	جمع کل کشور	۱۲۱۲۵۰	۴۳۰.۵۲	۹.۲۹
سال ۱۴۰۰	خراسان رضوی	۷۶۶۱۳	۲۰۵	۳
	خراسان جنوبی	۴۵۳۲۶	۲۷	۲
	خراسان شمالی	۴۰۷۹	۱۸	۵
	جمع کل کشور	۱۲۱۰۰۰	۲۷۷	۲.۷۲
سال ۱۴۰۱	خراسان رضوی	۹۲۰۰۰	۱۵۰	۳.۵-۳.۲
	خراسان جنوبی	۱۷۱۵۲	۳۰	۳.۵-۳.۲
	خراسان شمالی	۴۲۰۰	۲۲	۵.۵
	جمع کل کشور	۱۲۲۰۰۰	۳۰۰	

منبع: شورای ملی زعفران، طرح جامع زعفران ۱۴۰۲

روند تولید زعفران در ایران - تن

سطح زیر کشت زعفران در استان خراسان رضوی و سایر استان‌ها

سال 1401	سال 1400	سال 1399	سال 1398	سال 1397	شرح
122000	121000	121250	120223	111031	کل سطح زیر کشت زعفران کشور
92000	76613	90920	91352	87000	سطح زیر کشت خراسان رضوی
17152	15326	17152	16807	15800	سطح زیر کشت خراسان جنوبی
12848	29061	13178	12064	8231	سایر استان‌ها

سطح زیر کشت، تولید، و عملکرد جهانی زعفران در سال ۲۰۲۰

ردیف	کشور	سطح زیر کشت (هکتار)	تولید (تن)
1	ایران	121000	300
2	افغانستان	8000	20
3	یونان	1200-1000	8
4	هند	3200	6-5
5	مراکش	600	3
6	ایتالیا	55-50
7	اسپانیا	126

متوسط نیاز آبی محصولات عمده کشاورزی

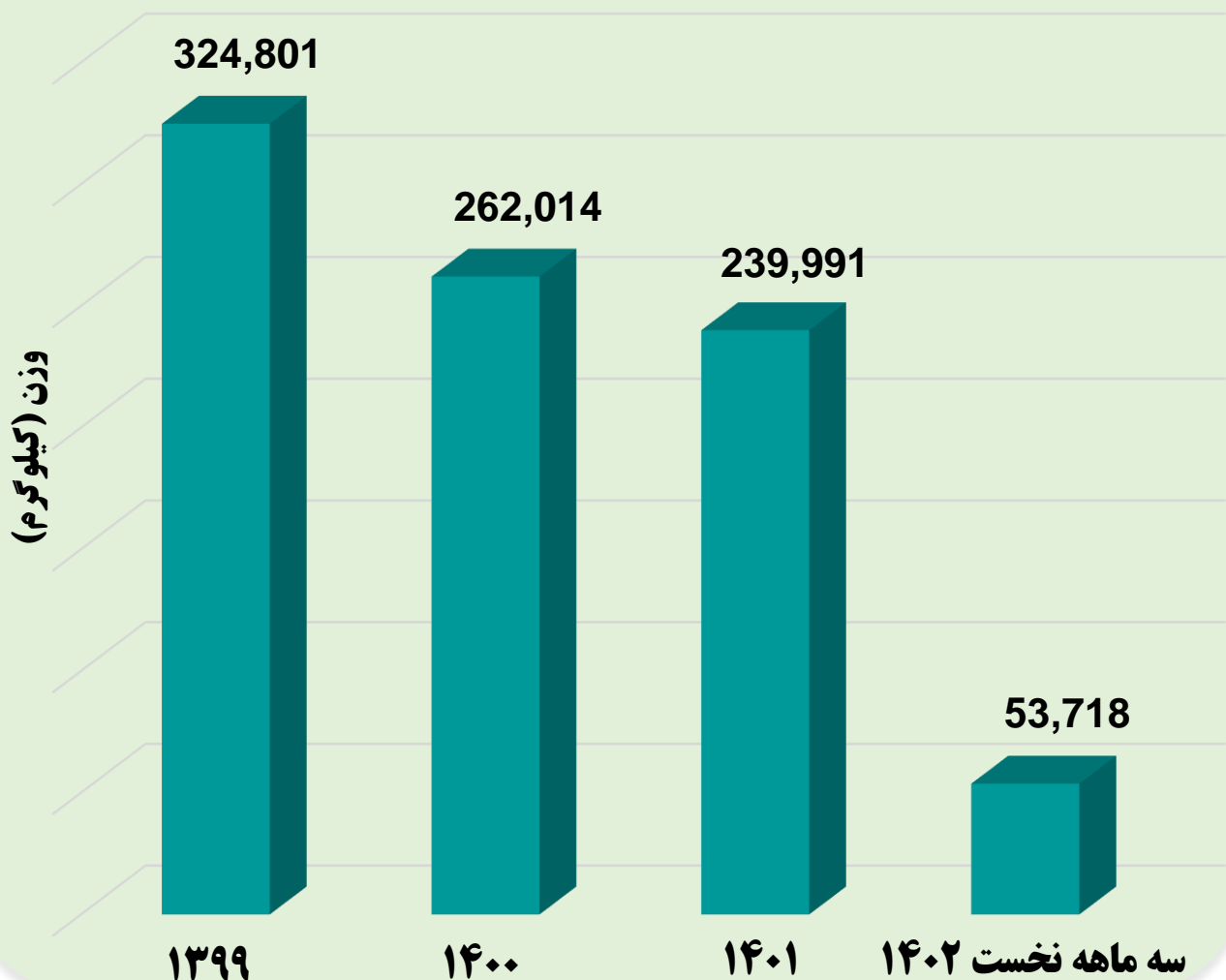
✓ در جدول متوسط نیاز آبی محصولات مختلف در هکتار و همچنین عملکرد کیلوگرم محصولات در هکتار نشان داده شده است. در ستون آخر نیز ارزش اقتصادی هر کیلو محصول به همراه ارزش اقتصادی هر متر مکعب آب آورده شده است.

✓ نکته ای که در خصوص محصول زعفران وجود دارد، آن است که چون از ۵ نوبت آبیاری این محصول، ۳ نوبت آن در فصول پاییز و زمستان توسط نزولات آسمانی صورت می گیرد لذا در چارچوب محصولات با مصرف آب پایین قرار می گیرد.

محصول	متوسط نیاز آبی (مترمکعب بر هکتار)	عملکرد (کیلوگرم بر هکتار)	ارزش اقتصادی هر کیلو محصول (تومان)- ارزش اقتصادی هر متر مکعب آب
گندم	۷۳۳۸	۲۱۵۸	۱۵۰۰۰-۳۴۱۱
جو	۵۹۰۴	۲۴۵۰	
پنبه	۱۵۸۸۹	۲۰۶۳	
چغندر قند	۱۸۰۳۱	۳۰۰۵۱	
حبوبات	۹۶۵۰	۳۷۱۱	
سبزیجات	۱۳۱۳۰	۲۱۸۸۳۳	
هندوانه	۱۰۰۲۳	۲۰۰۴۶	
یونجه	۱۷۳۶۱	۸۲۶۷	
ذرت علوفه	۱۰۱۱۸	۳۳۷۲۶	
زیره	۱۱۱۱	۴۶۲	
انگور	۸۶۵۹	۵۷۹۶	
پسته	۷۱۸۶	۱۳۳۰	۴۰۰۰۰-۷۴۰۰۰
بادام	۱۰۵۰۷	۱۴۵۹	
زرشک	۶۸۵۲	۱۳۷۰	
خرما	۱۷۴۰۶	۳۸۶۸	
انار	۸۲۳۱	۹۱۴۵	
عناب	۵۴۸۱	۱۸۲۷	
زعفران	۴۳۲۰	۴	۳۷۰۰۰-۴۱۰۰۰۰۰

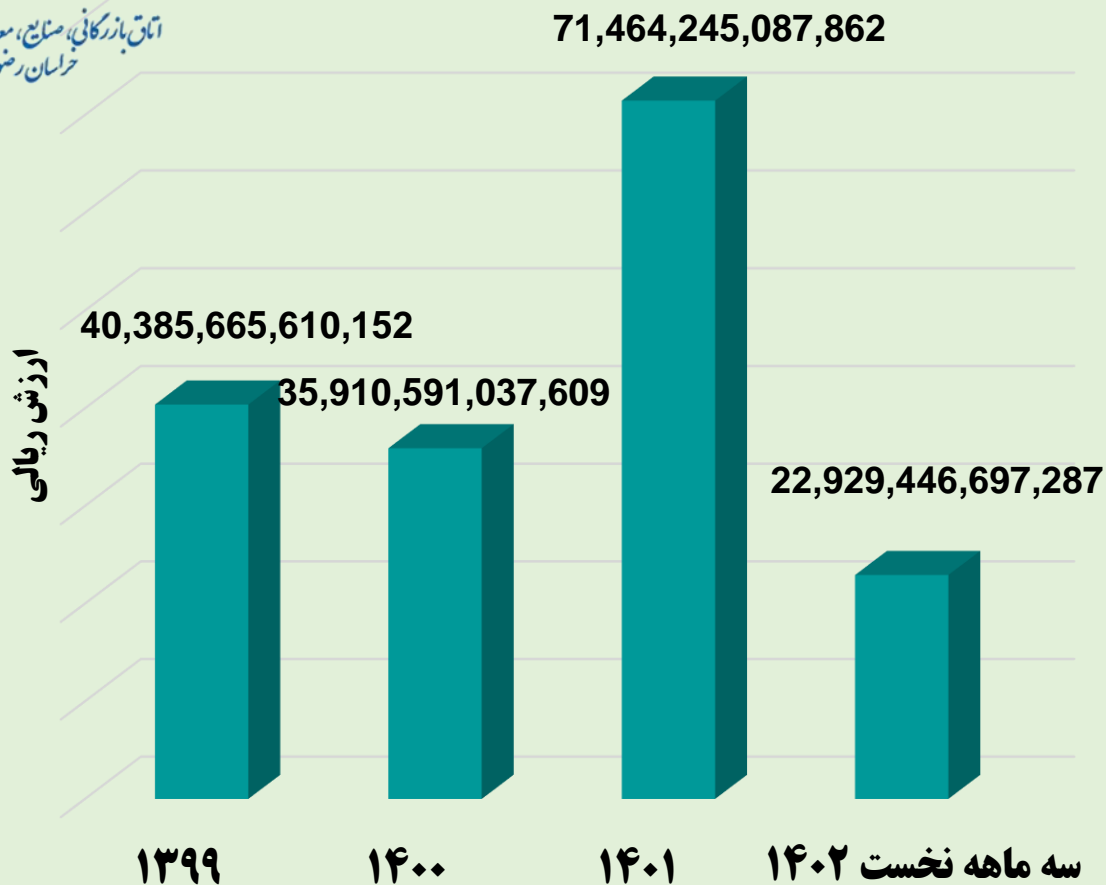
میزان صادرات زعفران

همان طور که در نمودار ملاحظه می شود، صادرات زعفران در سال ۱۴۰۰ حدود ۲۶۲ تن بوده که نسبت به سال ۱۳۹۹ نزدیک به ۱۹ درصد کاهش داشته است. این روند نزولی در سال ۱۴۰۱ هم ادامه پیدا کرده، به گونه ای که میزان صادرات در این سال به حدود ۲۴۰ تن رسیده است.

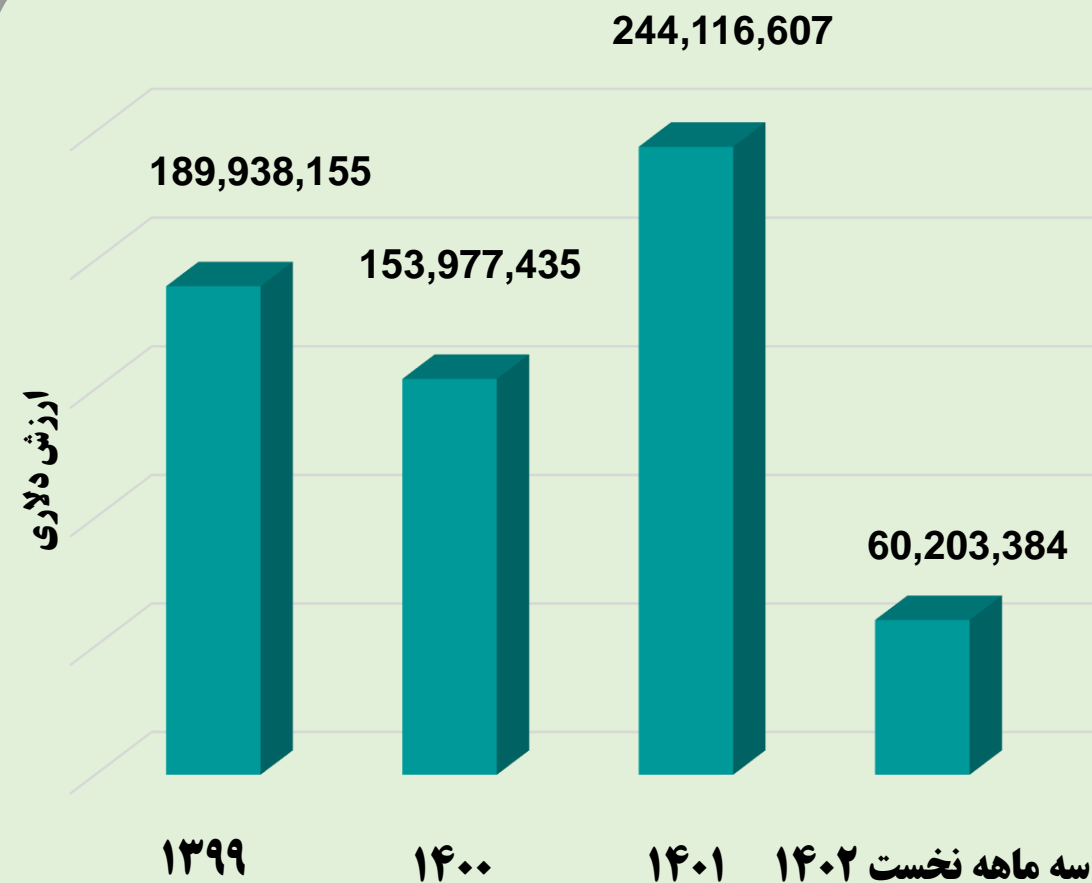

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

با وجود کاهش صادرات زعفران در سال ۱۴۰۱ نسبت به دو سال گذشته، اما طبق نمودارها ارزش ریالی و دلاری صادرات این محصول بخاطر افزایش قیمت پایه ی صادراتی زعفران افزایش یافته است.

ارزش صادرات زعفران

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

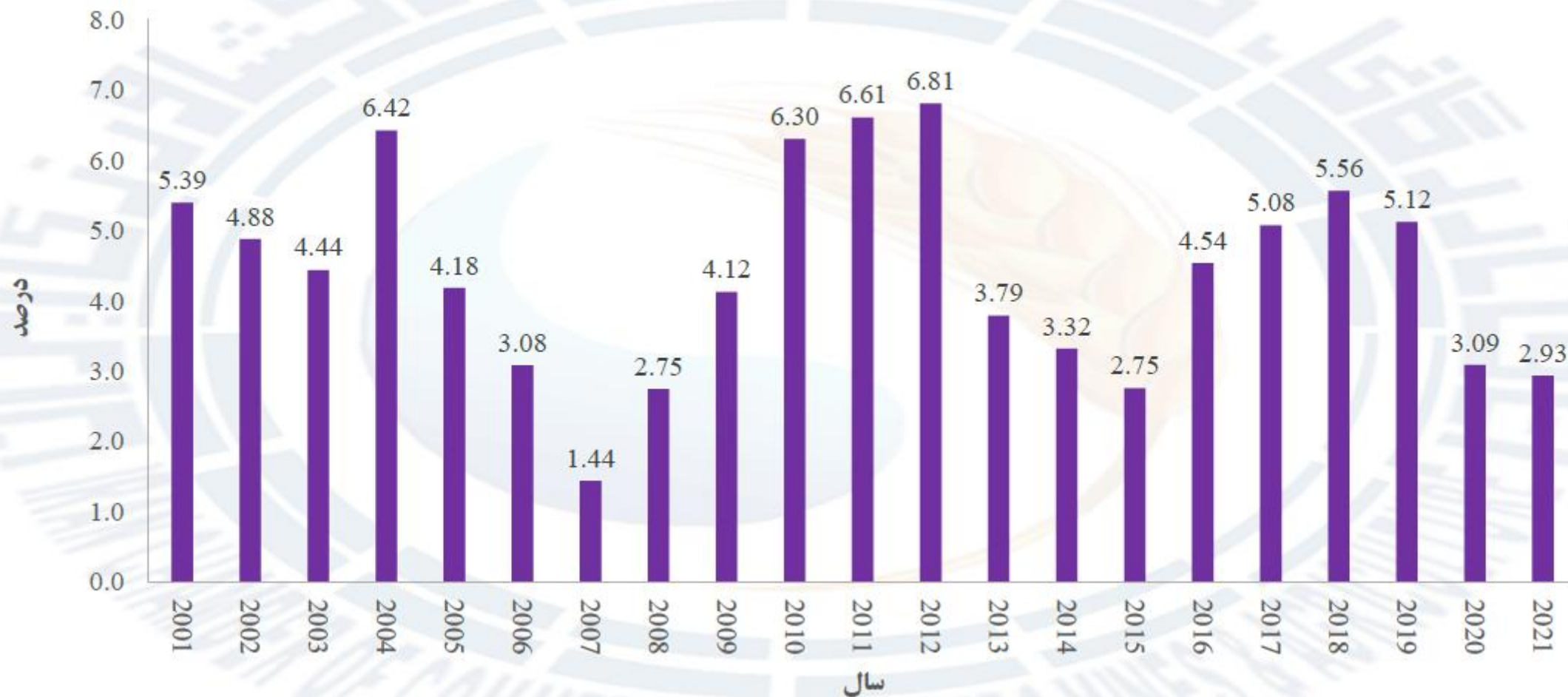

روند ارزش صادرات زعفران ایران - هزار دلار

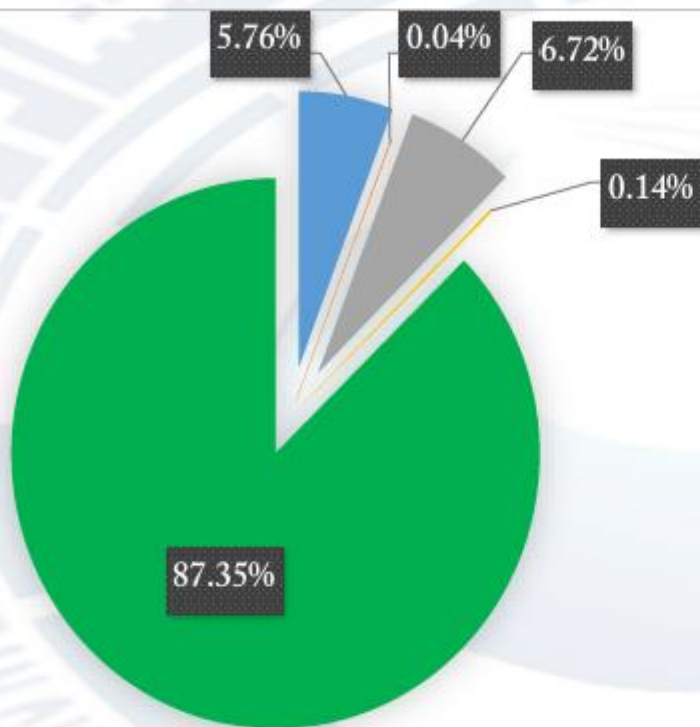

سهم ارزشی صادرات زعفران از کل ارزش صادرات کشاورزی

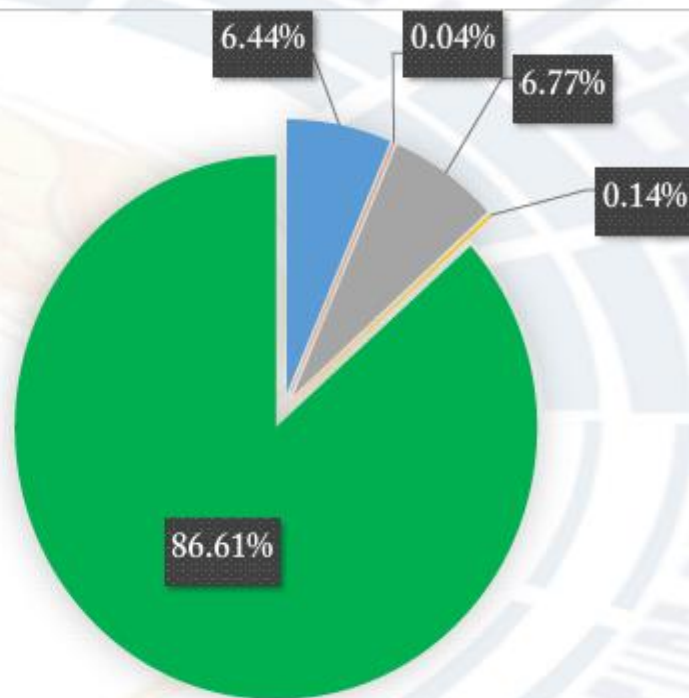

سهم تناژ صادر شده به تفکیک کد تعرفه در سال ۱۴۰۱

- زعفران آماده برای خرده فروشی در بسته بندی کمتر از ۱۰ گرم
- انواع پودر زعفران در بسته بندی کمتر از ۱۰ گرم آماده برای خرده فروشی
- انواع زعفران در بسته بندی ۱۰-۳۰ گرم آماده برای خرده فروشی
- انواع پودر زعفران در بسته بندی ۱۰-۳۰ گرم آماده برای خرده فروشی
- زعفران در بسته بندی بیش از ۳۰ گرم

سهم ارزش صادر شده به تفکیک کد تعرفه در سال ۱۴۰۱

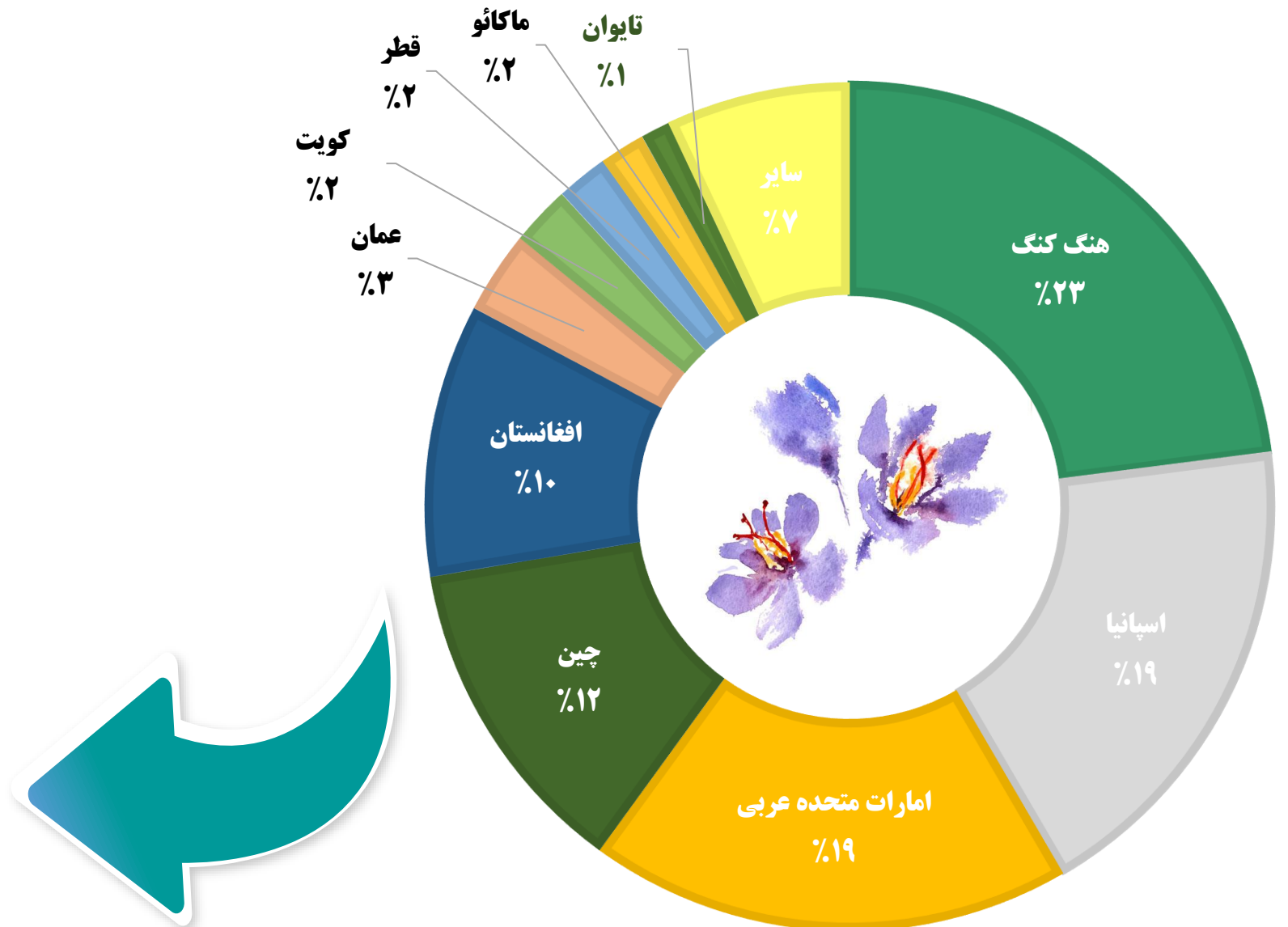
- زعفران آماده برای خرده فروشی در بسته بندی کمتر از ۱۰ گرم
- انواع پودر زعفران در بسته بندی کمتر از ۱۰ گرم آماده برای خرده فروشی
- انواع زعفران در بسته بندی ۱۰-۳۰ گرم آماده برای خرده فروشی
- انواع پودر زعفران در بسته بندی ۱۰-۳۰ گرم آماده برای خرده فروشی
- زعفران در بسته بندی بیش از ۳۰ گرم

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

مقاصد عمده صادرات زعفران در سال ۱۳۹۹

کشورهای مقصد	میزان صادرات (کیلوگرم)
هنگ کنگ	74577
اسپانیا	60529
امارات متحده عربی	59775
چین	40142
افغانستان	33779
عمان	10243
کویت	7376
قطر	6408
ماکائو	5629
تایوان	3656
سایر	22687
جمع	324801

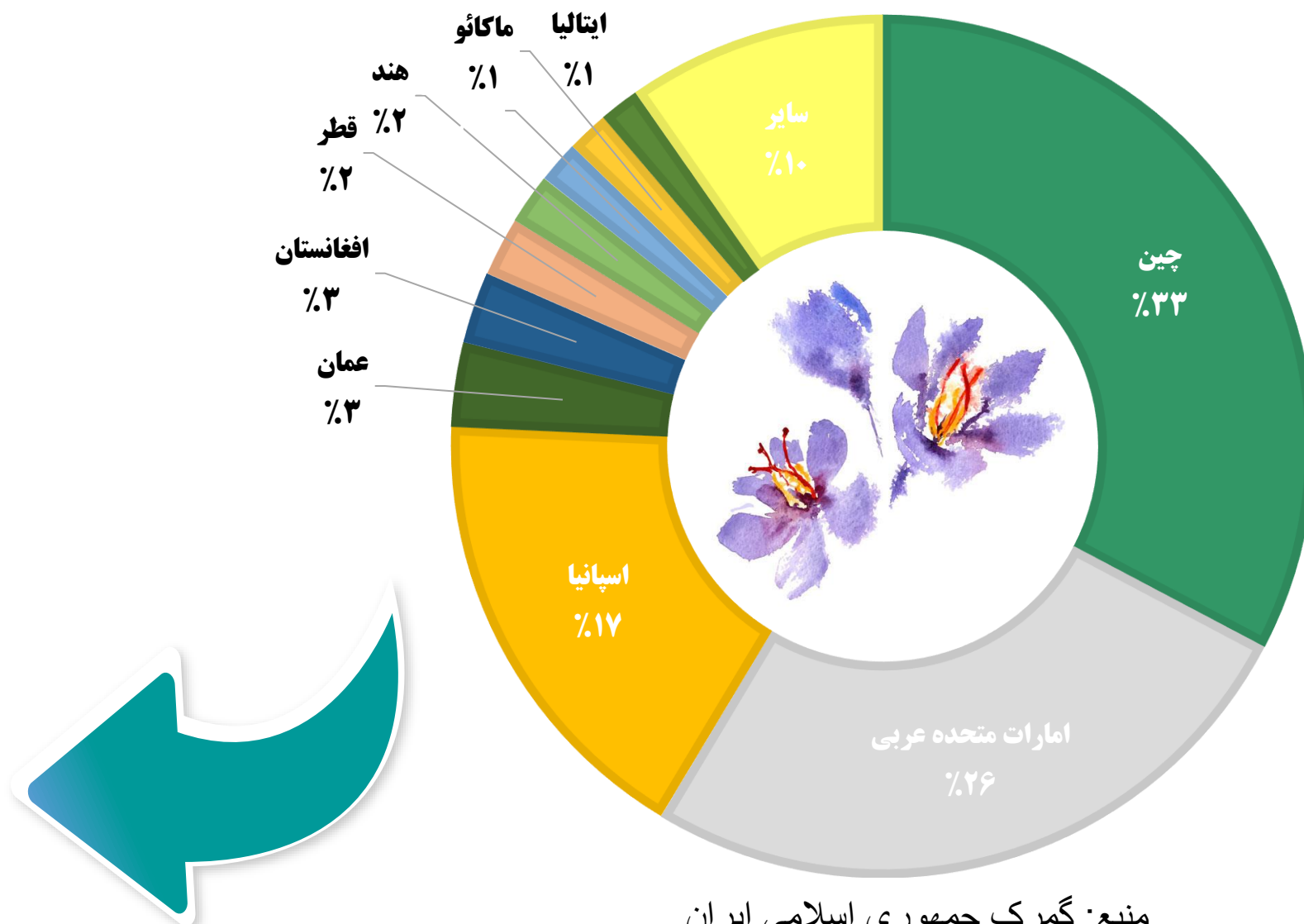
منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

مقاصد عمده صادرات زعفران در سال ۱۴۰۰

کشورهای مقصد	میزان صادرات (کیلوگرم)
چین	85708
امارات متحده عربی	67825
اسپانیا	44874
عمان	8271
افغانستان	7012
قطر	5790
هند	4959
هنگ کنگ	4120
ماکائو	4118
ایتالیا	3941
سایر	25396
جمع	262014

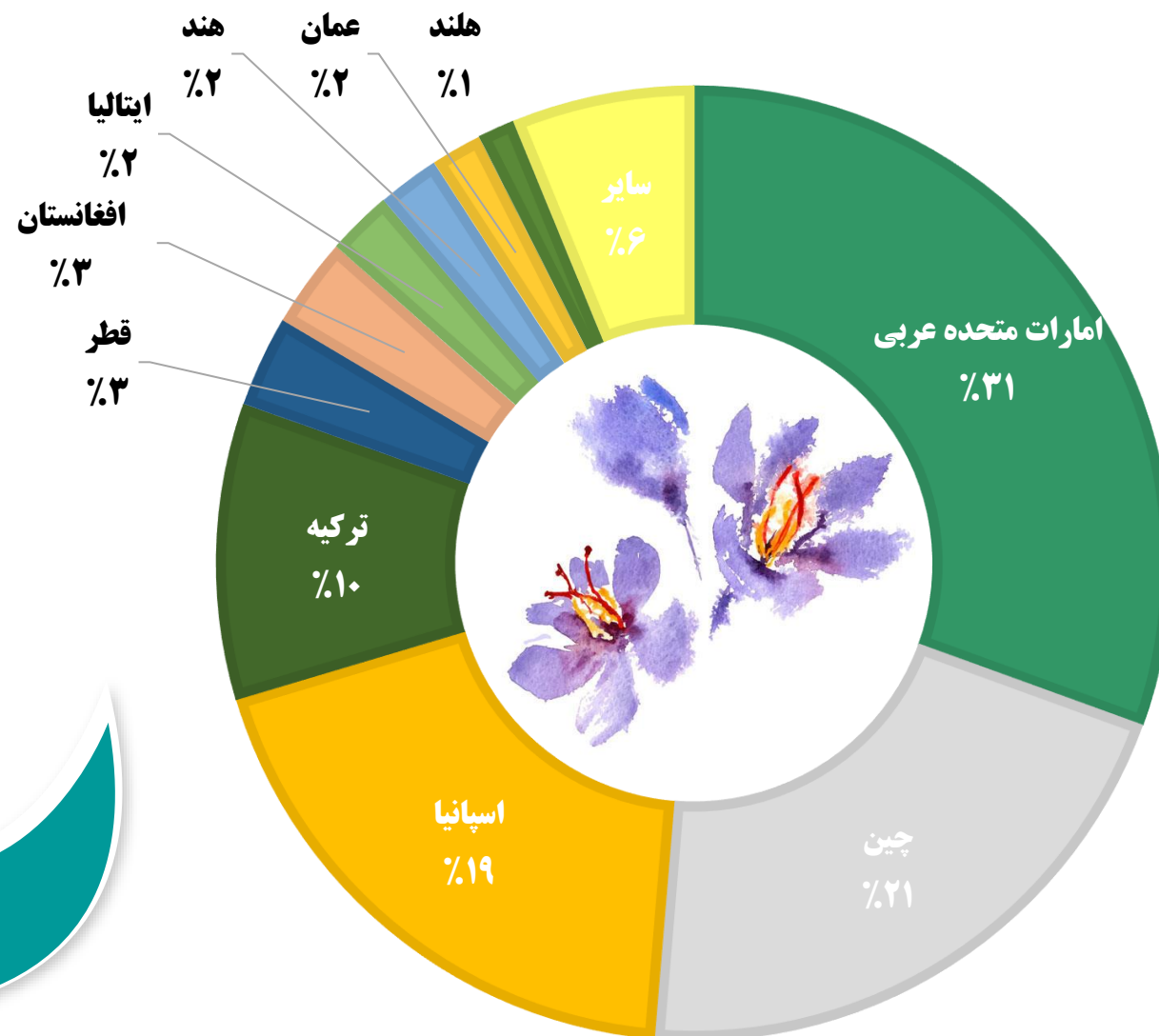

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
تهران رضوی

مقاصد عمده صادرات زعفران در سال ۱۴۰۱

کشورهای مقصد	میزان صادرات (کیلوگرم)
امارات متحده عربی	73249
چین	49918
اسپانیا	45774
ترکیه	24053
قطر	7398
افغانستان	7288
ایتالیا	5307
هند	5032
عمان	4129
هلند	3031
سایر	14812
جمع	239991

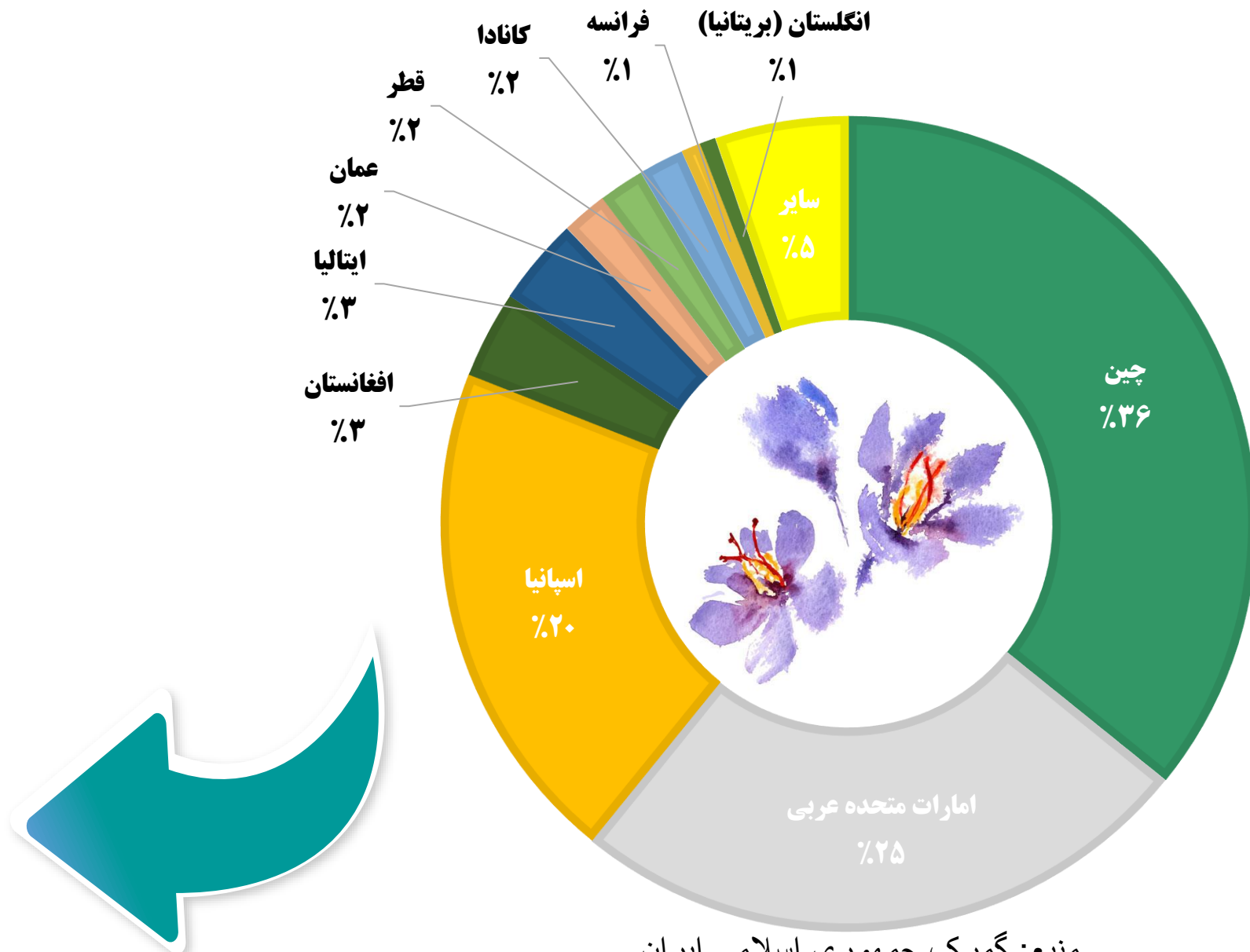
منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

مقاصد عمده صادرات زعفران در سه ماهه نخست ۱۴۰۲

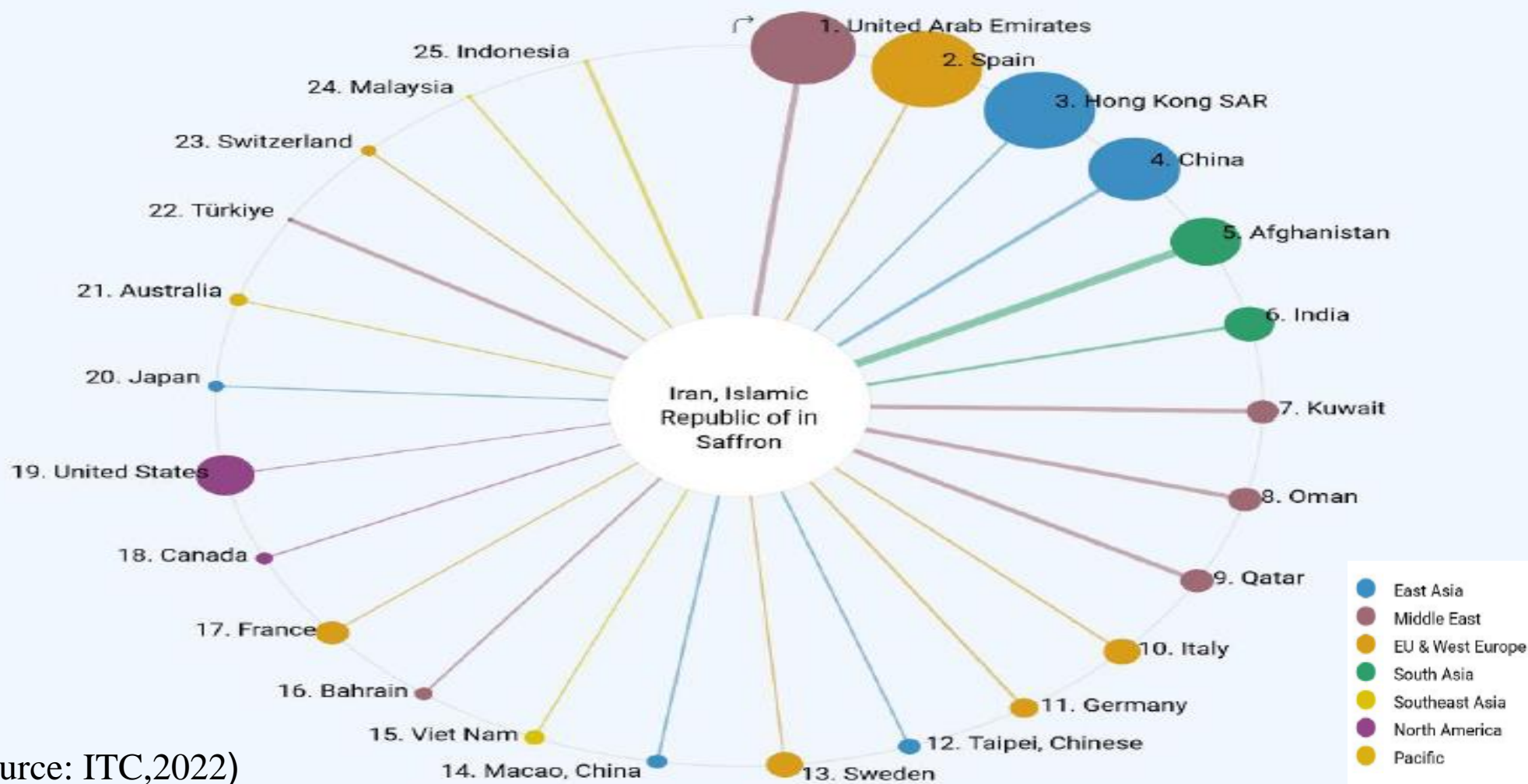
کشورهای مقصد	میزان صادرات (کیلوگرم)
چین	19243
امارات متحده عربی	13432
اسپانیا	10819
افغانستان	1862
ایتالیا	1853
عمان	982
قطر	968
کانادا	963
فرانسه	415
انگلستان (بریتانیا)	339
سایر	2842
جمع	53718

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

بازارهای دارای پتانسیل برای صادرات زعفران ایران

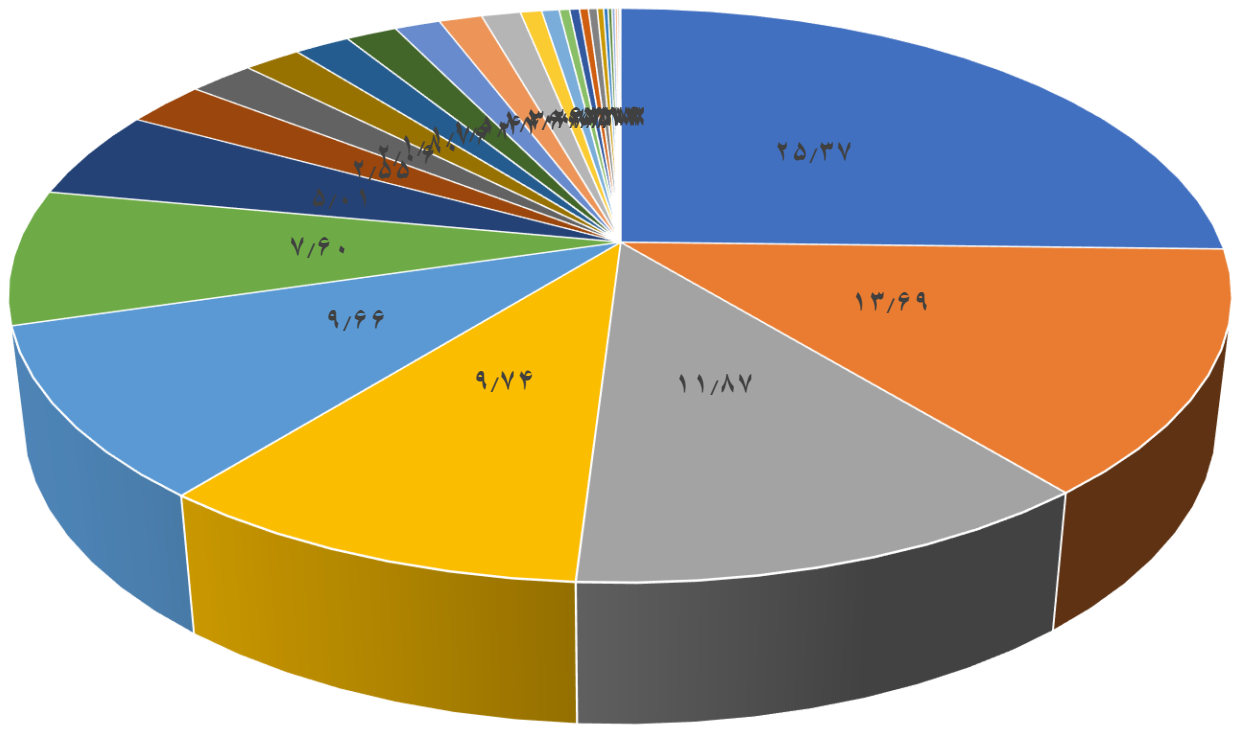

سطح زیرکشت زعفران بزرگ مالکان شهرستانهای استان خراسان رضوی نسبت به کل استان (درصد)

آقای بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

رتبه	نام شهرستان	درصد سطح زیرکشت	رتبه	نام شهرستان	درصد سطح زیرکشت
۱	تایباد	۲۵.۳۷	۱۵	فریمان	۱.۲۳
۲	تربت حیدریه	۱۳.۶۹	۱۶	فیروزه	۰.۶۷
۳	زاوه	۱۱.۸۷	۱۷	بردسکن	۰.۵۵
۴	تربت جام	۹.۷۴	۱۸	خوشاب	۰.۳۳
۵	مشهد	۹.۶۶	۱۹	صالح آباد	۰.۳۱
۶	خواف	۷.۶۰	۲۰	چناران	۰.۲۸
۷	رشتخوار	۹.۷۴	۲۱	خلیل آباد	۰.۲۸
۸	باخرز	۲.۵۵	۲۲	جغتای	۰.۲
۹	مه ولات	۲.۰۶	۲۳	گلبهار	۰.۱۴
۱۰	نیشابور	۱.۸	۲۴	کاشمر	۰.۱۲
۱۱	سبزوار	۱.۷۶	۲۵	بجستان	۰.۱
۱۲	قوچان	۱.۶۲	۲۶	کوهسرخ	۰.۰۸
۱۳	زبرخان	۱.۴۴	۲۷	داورزن	۰.۰۷
۱۴	گناباد	۱.۳۶	۲۸	جویین	۰.۰۳

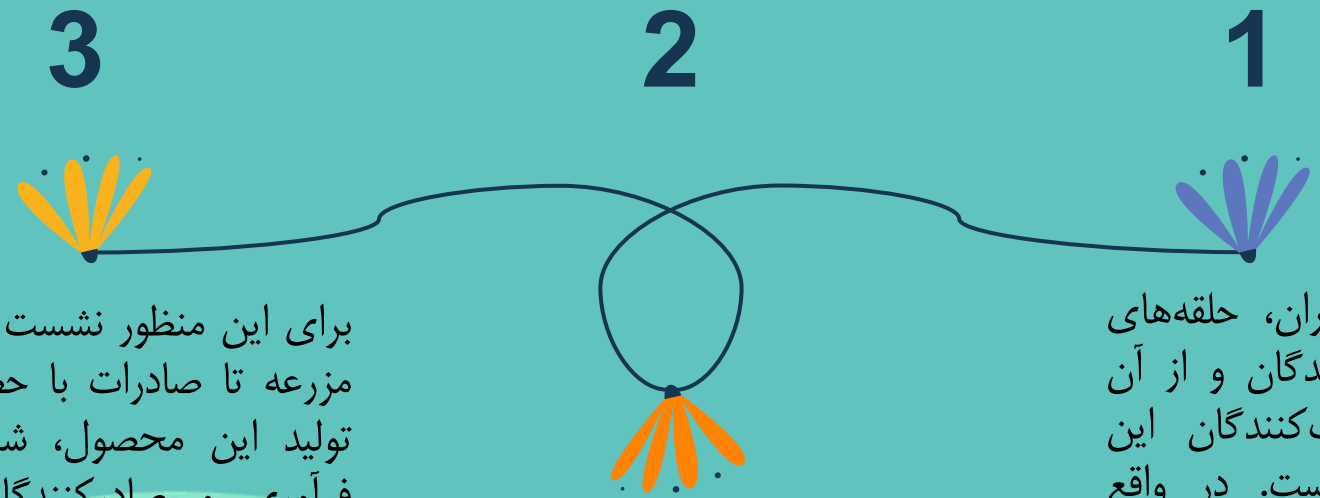

- تایباد
- تربت حیدریه
- زاوه
- تربت جام
- مشهد
- خواف
- رشتخوار
- باخرز
- مه ولات
- نیشابور
- سبزوار
- قوچان
- زبرخان
- گناباد
- فریمان
- فیروزه
- بردسکن
- خوشاب
- صالح آباد
- چناران
- خلیل آباد
- جغتای
- گلبهار
- کاشمر
- بجستان
- کوهسرخ
- داورزن
- جویین

منبع: سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی، ۱۴۰۱

وجود حلقه‌های مفقوده در زنجیره ارزش زعفران (اتصال میان کشاورزان، واحدهای فرآوری و صادرکنندگان)

در ایران علی‌رغم مزیت محصول زعفران، حلقه‌های تولیدکنندگان، عمده‌فروشان، فرآوری‌کنندگان و از آن طرف تعامل سازنده با حلقه مصرف‌کنندگان این محصول به درستی شکل نگرفته است. در واقع حلقه‌های مفقوده در زنجیره ارزش برای اتصال میان کشاورزان به عنوان محور تولید، واحدهای فرآوری و صادرکنندگان در مقام عرضه‌کنندگان جهانی وجود دارد

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی و شورای ملی زعفران ایران به همراه اتحادیه صادرکنندگان زعفران خراسان رضوی با برگزاری جلساتی زمینه را برای تکمیل این حلقه‌های مفقوده برقرار نماید.

برای این منظور نشست هم‌اندیشی زنجیره تامین زعفران، از مزرعه تا صادرات با حضور جمعی از فعالان حوزه کشت و تولید این محصول، شرکت‌های فعال در حوزه تامین و فرآوری و صادرکنندگان زعفران، شنبه ۲۱ مردادماه در شهرستان زاوه و با محوریت اتاق خراسان رضوی برگزار شد که در این برنامه با حضور ریاست اتاق، مسائل و دغدغه‌های فعالان زنجیره ارزش این محصول استراتژیک، به بحث و بررسی گذاشته شد و بر همگرایی با هدف ارتقای جایگاه زعفران ایران در بازارهای جهانی تاکید گردید.

رقابت منفی بین صادرکنندگان

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

به منظور جلوگیری از انجام رقابت های ناسالم و
مخرب در بازارهای صادراتی

صدور کارت اهلیت صادرات زعفران توسط شورایی
متشکل از تشکلهای زعفران با نظارت اتاقهای خراسان
رضوی و جنوبی

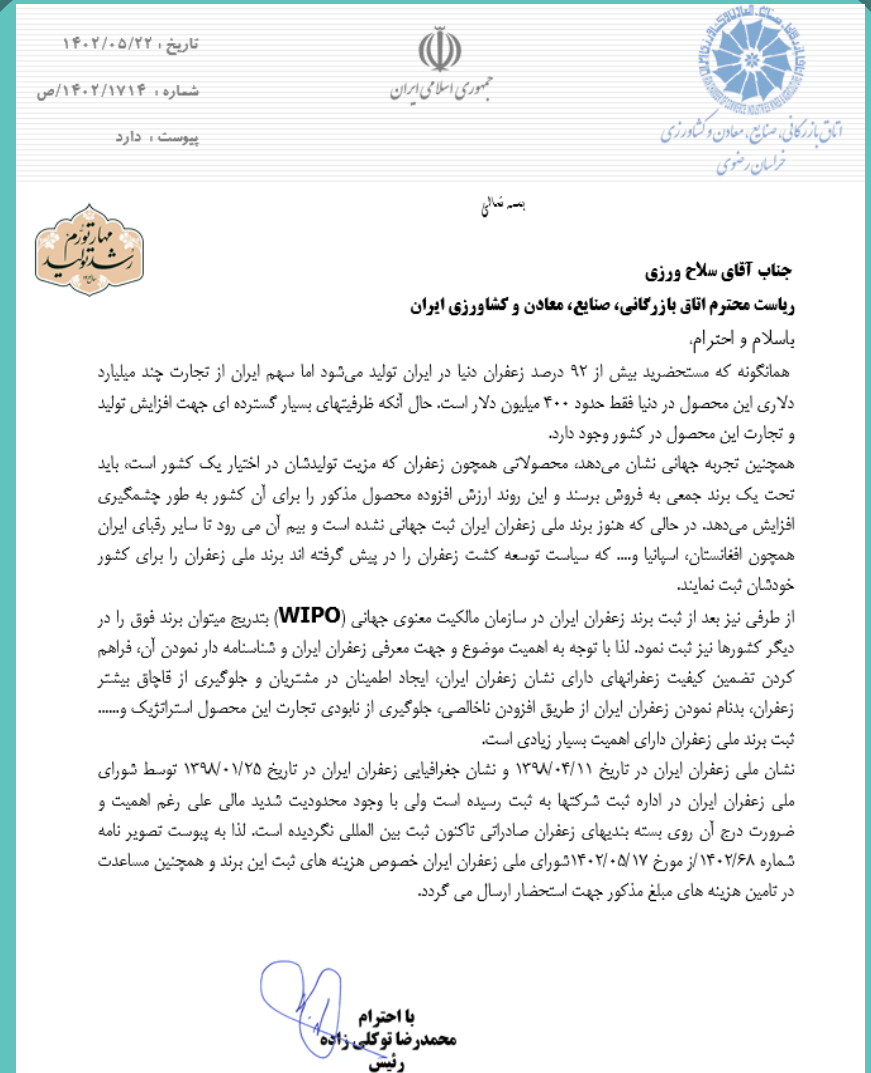
پرداخت بخشی از هزینه های طراحی و بسته بندی محصول با
نام و علائم تجاری در بازارهای هدف و در سطح بین المللی
برای زعفران ایران (قوانین بودجه)

ثبت نشان ملی زعفران ایران

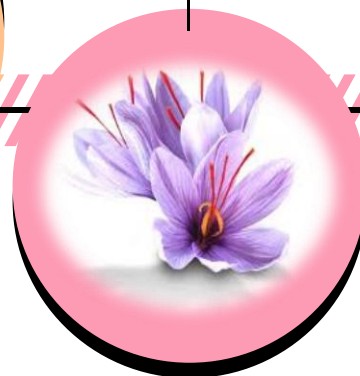
- تجربه جهانی نشان می‌دهد، محصولاتی همچون زعفران که مزیت تولیدشان در اختیار یک کشور است، باید تحت یک برند جمعی به فروش برسند و این روند ارزش افزوده محصول مذکور را برای آن کشور به طور چشمگیری افزایش می‌دهد. چنانکه در مورد چای سیلان (سریلانکا) همین تجربه آزموده و موثر واقع شده است. در حال حاضر کار ثبت برند ملی «زعفران ایران» در داخل انجام شده اما ثبت جهانی آن نیازمند صرف هزینه است که باید با حمایت دولت انجام بگیرد.
- نامه ریاست اتاق مشهد بعنوان ریاست اتاق ایران درخصوص ثبت برند ملی زعفران ایران

تفویض اختیارات کارگروه ماده ۱۶ با تاکید بر ارزش گذاری کالای صادراتی (زعفران)

• کارگروه ماده ۱۶ قانون امور گمرکی در تهران ارزش گمرکی کالای صادراتی به اضافه هزینه باربری و حمل و نقل و سایر هزینه هایی که به آن کالا تا خروج از قلمرو گمرکی تعلق می گیرد تعیین می نماید، که در بسیاری از مواقع ارزش کالای صدوری بسیار بیشتر از ارزش متداول بازار است و این موضوع موجب می گردد تا صادرات از مسیر قانونی خارج گردیده و به صورت قاچاق صادر گردد.

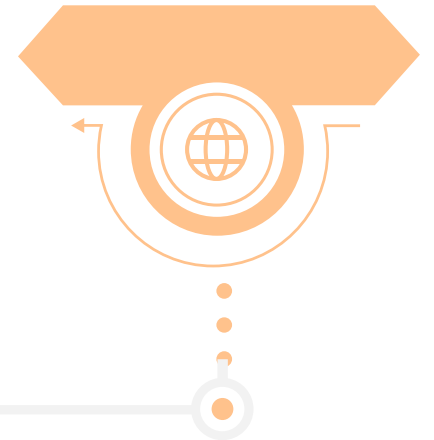
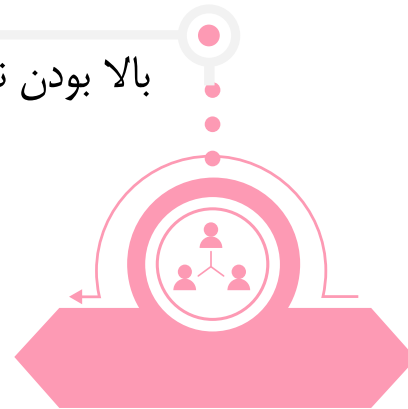

• تفویض اختیارات کارگروه ماده ۱۶ با تاکید بر ارزش گذاری کالای صادراتی (زعفران) به استانهای خراسان رضوی و جنوبی

بالا بودن نرخ پایه صادراتی زعفران نسبت به قیمت واقعی فروش

بالا بودن نرخ پایه صادراتی زعفران نسبت به قیمت واقعی فروش

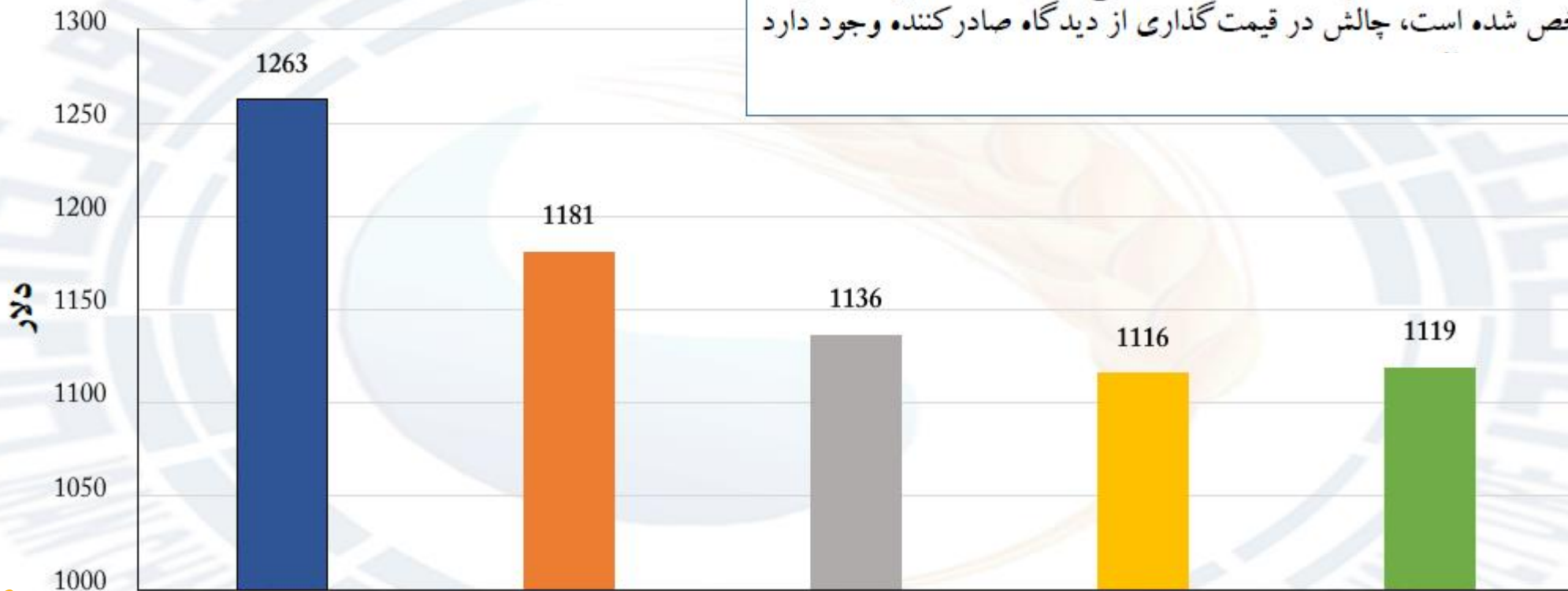
مبنای ارزش اعلام شده زعفران صادراتی توسط گمرک، قیمت‌هایی است که به عنوان پایه صادراتی اعلام شده اما این موارد مطابقتی با قیمت‌های واقعی صادراتی ندارد، نتیجه چنین سیاست‌گذاری‌هایی، قاچاق زعفران ایران به کشوری همچون افغانستان و صادراتش به مقاصد هدف با برند این کشور است.

همچنین براساس محاسبات این گزارش ضرر صادرکنندگان (کاهش صادرات) از اعمال قیمت‌های غیرواقعی پایه صادراتی تنها در سال‌های ۱۳۹۹-۱۴۰۱ بیش از ۴۰۰ میلیون دلار بوده است

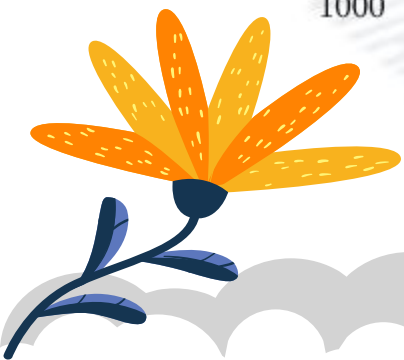

میانگین قیمت صادراتی در سال ۱۴۰۱

نکته؛ باتوجه به اینکه این قیمت‌ها با توجه به نرخ‌های پایه صادراتی در گمرک مشخص شده است، چالش در قیمت‌گذاری از دیدگاه صادرکننده وجود دارد

زعفران در بسته بندی بیش از ۳۰ گرم انواع پودر زعفران در بسته بندی ۳۰-۱۰ گرم آماده برای خرده فروشی
انواع زعفران در بسته بندی ۳۰-۱۰ گرم آماده برای خرده فروشی
انواع پودر زعفران در بسته بندی کمتر از ۱۰ گرم آماده برای خرده فروشی
زعفران آماده برای خرده فروشی در بسته بندی کمتر از ۱۰ گرم

قیمت های پایه صادراتی

- **پیشنهاد اول:** تعیین نرخ پایه گمرکی می بایست با رصد دقیق بازارهای صادراتی صورت گیرد. این نرخ در سالهای اخیر به درستی تعیین نشده است. که در کنار کاهش انگیزه برای صادرات، چالش های جدی در راستای رفع تعهد ارزی ایجاد کرده است. اگر قیمت های اعلان شده از سوی کشورهای دیگر برای واردات زعفران از ایران را هم بررسی کنیم، این عدد بطور متوسط بین ۷۰۰ تا ۸۰۰ دلار به ازای هر کیلوگرم است. لذا لازم است پیش از تعیین نرخ پایه گمرکی رصد دقیق بازارهای هدف صورت گیرد و اگر به اطلاعات ارائه شده از سوی صادرکننده ایرانی اعتماد لازم وجود ندارد، می توان از قیمت های وارداتی اعلام شده از سوی کشورهای هدف استفاده نمود. البته ظرفیت سفارتخانه های کشور نیز می توانند در این زمینه جهت استعلام قیمت زعفران در بازارهای هدف مؤثر باشد. ضمناً نرخ ارز در بخش تعیین نرخ پایه گمرکی و تعیین تعهد ارزی باید یکسان باشد.

قیمت های پایه صادراتی

- **پیشنهاد دوم:** به منظور افزایش قیمت زعفران در سطح جهانی نرخ پایه گمرکی فعلی (۱۲۶۳ دلار) تثبیت یا حتی افزایش نیز یابد اما همزمان به منظور تشویق صادرکنندگان و توسعه صادرات زعفران با اعمال دستورالعملی، صادرکنندگان دارای اهلیت و صادرات مستمر، از معافیت ۸۰ درصدی تعهد ارزی برخوردار باشند. این پیشنهاد به تنهایی صادرات زعفران را نسبت به سال گذشته به میزان ۵۰ درصد افزایش خواهد داد.

بازارسازی

کشورهایی مانند افغانستان به دلیل اینکه با تحریم روبه‌رو نیستند بازاریابی خوبی دارند و محصول زعفران ایران را به نام خود صادر می‌کنند، لذا ضروری است تشکلهای زعفران جهت ایجاد نمایندگی زعفران ایران در افغانستان اقدامات لازم را انجام دهند.

پرداخت بخشی از هزینه های هیات تجاری-بازاریابی اعزامی به بازارهای هدف(اتاق ایران- سازمان توسعه تجارت)

کمک به هزینه حمل هوایی انواع زعفران بسته بندی شده(سازمان توسعه تجارت)

برگزاری جشنواره و همایش های بین المللی و ارائه توانمندی های زعفران از محل اعتبارات دولت و با حمایت و همکاری فعالین حوزه

- برای حفظ جایگاه زعفران ایران در عرصه بین‌المللی، باید به سمت ایجاد بازارهای جدید حرکت کرد؛ چرا که بازارهای قدیمی همچون اسپانیا که زعفران ایران را به نام خود در عرصه بین‌المللی عرضه می‌کنند، به رقیبی جدی برای ایران تبدیل شده‌اند. حلقه بازرگانی خارجی در کشور به واسطه نداشتن یک بازاریابی و بازاریابشناسی کارآمد، توان معرفی و عرضه این محصول را به بازارهای جدید نداشته است. همچنین در شناسایی بازار مصرف فرآوری ثانوی و در حوزه معرفی زعفران به سایر کشورها که تا امروز ضعیف انجام شده، نیز اقداماتی بایستی صورت پذیرد.

مدیریت مزارع و کیفیت زعفران با ابزار کشت قراردادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

به منظور دستیابی به عملکرد مطلوب در مزارع زعفران، فراهم کردن زمین مناسب آماده کشت، آماده سازی قبل از کشت، انتخاب پیاز مناسب و نحوه کشت با توجه به شرایط منطقه و روشهای صحیح آبیاری مزرعه، اصول صحیح تغذیه، جمع آوری و جابجایی محصول با هدف کاهش آلودگی میکروبی، انعقاد کشت قراردادی پیشنهاد می گردد.

01

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی با برگزاری جلساتی زمینه را برای انعقاد کشت قراردادی فی مابین کشاورزان و شرکتهای فرآوری و صادرکنندگان زعفران و با همکاری و نظارت سازمان جهاد کشاورزی استان فراهم آورد. لازم بذکر است که کلیه آموزشها و نظارت توسط سازمان جهاد کشاورزی و این شرکتهای صورت میگیرد.

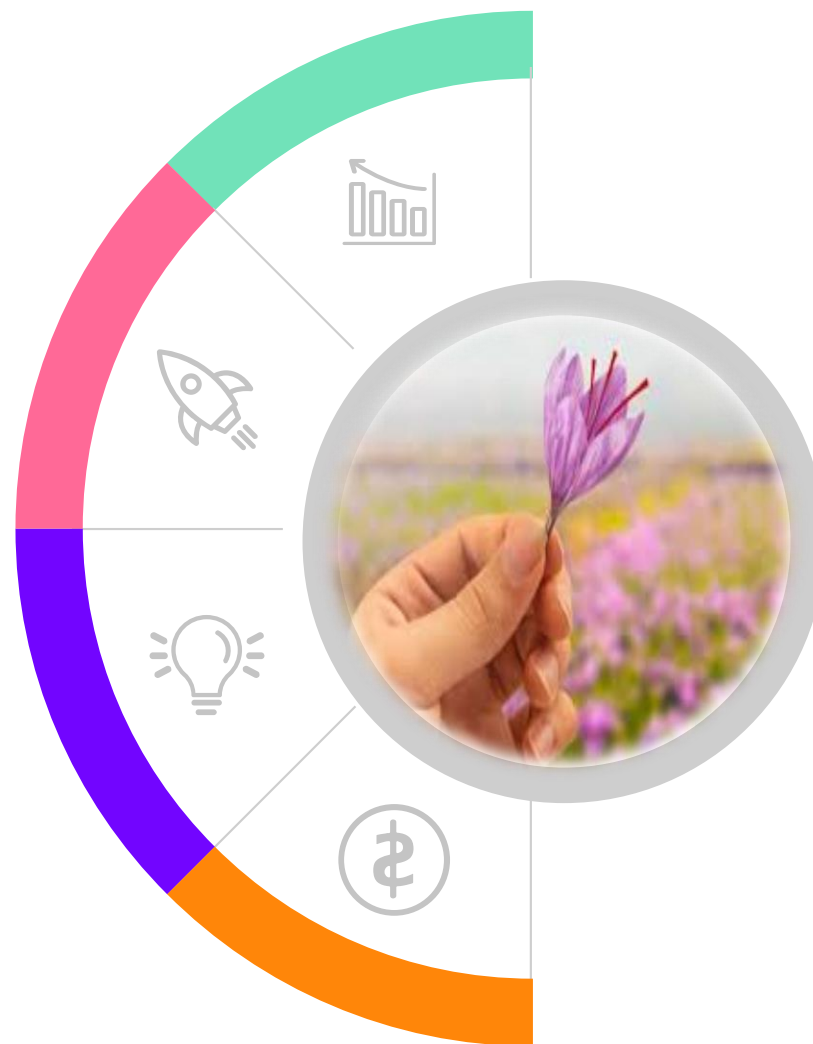
02

برای مزارعی که کشت قراردادی منعقد کرده اند، شناسنامه دار کردن مزارع و فرآیندهای صدور دفترچه فنی مزارع توسط سازمان جهاد کشاورزی صورت می گیرد.

03

پیش بینی سال اول هزار هکتار و سالانه ۱۰ هزار هکتار اضافه می گردد.

04

عدم وجود تجهیزات و ماشین آلات و حمایت دستگاه‌های اجرایی برای کاشت و برداشت

و با توجه به اینکه اکثر کشاورزان خرده مالک می باشند همواره یکی از مشکلات زعفران کاران تجهیزات و ماشین آلات بوده است

عدم وجود تجهیزات و ماشین آلات و حمایت دستگاه اجرایی برای کاشت و برداشت گل و به ویژه جدا سازی کلاله به صورت مکانیزه

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی زمینه برگزاری جلسه ای به منظور انتقال نیازهای کشاورزان به شرکتهای دانش بنیان و پیگیری موضوع را انجام خواهد داد

زمینه ای فراهم گردد که از ظرفیت موجود و شرکت های دانش بنیان استفاده شود و زیرساخت های لازم برای حمایت از مخترعین و تولیدکنندگان این دستگاه ها ایجاد شود

سرمایه گذاری در زنجیره ارزش (ضعف در وجود زیرساخت‌های فراوری ثانویه زعفران برای جلوگیری از خام‌فروشی)

- با توجه به اهمیت و ارزش اقتصادی زعفران در سطح جهان و نقش چشمگیر ایران در تولید و صادرات این محصول، روشهای کاشت، داشت و برداشت این محصول متحول نشده و سالهاست که به همان روش سنتی انجام میگردد. در نتیجه، زعفرانکاران با وجود تلاش زیاد و تحمل سختیهای فراوان، از انتفاع لازم بهره‌مند نمی‌شوند.
- زعفران کاران تجربه کافی از نحوه کشت صحیح و اصولی زعفران ندارند و بدین ترتیب، بهره‌وری تولید این محصول با مشکلاتی روبرو شده است؛ به گونه‌ای که هم‌اکنون مهمترین مشکل تولید زعفران کاهش عملکرد زعفران است. بررسی سطح زیر کشت و عملکرد زعفران نشانگر آن است که در ایران طی ۳۰ سال گذشته سطح زیر کشت زعفران چندین برابر افزایش یافته، در حالی که عملکرد آن از ۱۵/۶ به ۳/۴ کیلوگرم در هکتار رسیده است. با روند نزولی عملکرد در طی این مدت ملاحظه میشود که تولید زعفران در ایران صرفاً متکی به گسترش سطح زیر کشت است.
- صاحب نظران، به روز نبودن روشهای کشت زعفران و نبود برنامه‌های تشویقی جهت ارتقای بهره‌وری این محصول را مهمترین عامل رشد نیافتگی بهره‌وری این محصول در کشور بیان کردند.
- فرآوری ثانویه یعنی تبدیل زعفران به فرآورده‌های دیگری که بتواند ارزش افزوده بیشتری را در صنعت غذا نصیب تولیدکننده و واحد صنعتی کند. امری که توأمان ارزش این محصول را افزایش می‌دهد و بازار آن را توسعه می‌بخشد. بنابراین برای ارتقای جایگاه زعفران در عرصه بین‌الملل، در گام نخست باید این محصول را به خط تولید فرآورده‌های غذایی، دارویی، آشامیدنی و بهداشتی وارد کنیم که در کشور ما سرمایه‌گذاری لازم در این حوزه صورت نگرفته و حمایتی نیز از سوی دستگاه‌های متولی نشده است.

پیشنهادات سرمایه گذاری در زنجیره زعفران

تولید زعفران که از زنجیره تأمین با تولید کالای اولیه آغاز میشود و با مصرف محصول نهایی خاتمه می یابد، با توجه به انواع فرآورده های زعفران از جمله: قرص زعفران، افشانه زعفران، تی بگ زعفران و کاربرد زعفران در صنایع لبنیات و مواد غذایی و دارویی و بهداشت، نیازمند تکمیل زنجیره ارزش افزوده است. از این رو برنامه ریزان کشور باید در جهت تشویق به سرمایه گذاری در زنجیره زعفران و ایجاد ارزش افزوده از این محصول گام بردارند. در ادامه پیشنهادهایی به این منظور ارائه می گردد:

- از آنجا که فرآوری و ایجاد صنایع تبدیلی، حلقه مفقوده ایجاد ارزش افزوده در زعفران است، از این رو تسهیل در فرآیند مجوز برای فعالیت بسته بندی زعفران صادراتی، ایجاد بارگاه و افزایش کارگاه های بسته بندی و سورتینگ بهداشتی زعفران باید در دستور کار قرار گیرد (وزارت اقتصاد، وزارت صمت)
- اعطای تسهیلات به شرکت های سرمایه گذاری در حوزه تولید محصولات جانبی و ترکیبی زعفران (قوانین بودجه)
- همکاری سازمان مرکزی تعاون روستایی با فائو در انجام مطالعات علمی زنجیره ارزش و تأمین زعفران، فرآوری زعفران (وزارت جهاد کشاورزی)
- اعطای سوبسید و تحقیق برای شرکت هایی که بتوانند با عقد قرارداد با فروشگاه های زنجیره ای بین المللی یا برندهای بین المللی در بازار نهایی و خرده فروش با برند خود یا برندهای بین المللی فعالیت کنند (سازمان توسعه تجارت - اتاق ایران)
- تهیه طرح های توجیهی سرمایه گذاری در زنجیره ارزش زعفران با همکاری اتاق خراسان رضوی، تشکلهای زعفران و دانشگاه
- استفاده از ظرفیت سرمایه گذاری خارجی با همکاری مرکز خدمات سرمایه گذاری، استانداری، وزارت اقتصاد
- جذب سرمایه گذار خارجی از طریق مناطق آزاد و توسط ایرانیان خارج از کشور جهت سرمایه گذاری در زنجیره ارزش زعفران (وزارت اقتصاد، وزارت امور خارجه)
- به منظور تشویق و ترغیب و حمایت از سرمایه گذاری در زنجیره ارزش، اعطای تسهیلات بانکی کم بهره به منظور تاسیس و راه اندازی واحدهای فرآوری و زنجیره ارزش زعفران و ماشین آلات نوین بسته بندی (قوانین بودجه)

صادرات فله‌ای و ضعف در نظام بسته‌بندی زعفران

اعطای تسهیلات بانکی کم بهره به منظور ورود ماشین آلات
نوین بسته بندی (قوانین بودجه)

پرداخت بخشی از هزینه های طراحی و بسته بندی محصول با نام
و علائم تجاری در بازارهای هدف و در سطح بین المللی برای
زعفران ایران (قوانین بودجه)

برگزاری سمینارهای علمی تخصصی در کشورهای هدف (اتاق ایران-سازمان توسعه تجارت)

01 برگزاری همایش های علمی، تخصصی، بازاریابی و جشنواره ملی زعفران در داخل (وزارت جهاد کشاورزی، اتاق ایران) و خارج از کشور (سازمان توسعه تجارت- اتاق ایران)

02 مدیریت کیفیت زعفران شامل کد گذاری و ردیابی محصول صادراتی برای ارائه تضامین به مشتریان (تشکلهای زعفران و فعالین اقتصادی در قالب کشاورزی قراردادی)

03 پرداخت بخشی از هزینه های طراحی و بسته بندی محصول با نام و علائم تجاری در بازارهای هدف و در سطح بین المللی برای زعفران ایران (قوانین بودجه)

04 تشکیل صندوق حمایت از زعفران و واریز نیم درصد از درآمد حاصل از صادرات زعفران در راستای بازاریابی و تحقیقات به این صندوق (پیشنهاد قوانین مجلس)

05 توسعه گردشگری زعفران از طریق برگزاری جشنواره های زعفران و ثبت روز ملی زعفران

ارتقا جایگاه زعفران ایران در دنیا

رایزنی تجاری و دیپلماسی در حوزه تجارت باید بیش از پیش فعال باشد. به عنوان یک نمونه کوچک، چرا ایران و افغانستان به کشورهای هدف مشترکی مانند هند صادر میکنند در حالیکه تعرفه صادراتی برای افغانستان در هند صفر است و برای ایران این تعرفه بیش از ۳۰ درصد است؟ همین امر منجر به ارسال زعفرانی ایرانی به هند از طریق افغانستان شده است و بعضا قاچاق زعفران را به افغانستان شدت خواهد داد. موضوع برقراری پیمان تجارت ترجیحی بین ایران و هند که طبق آن ایران نیز باید تعرفه واردات برخی کالاها از هند را حذف کند (پیگیری از وزارت امور خارجه-اتاق ایران)

07

تغییر استانداردهای بازارهای هدف نظیر بحث کد رجیستری در چین و ... لازم است به موقع به اطلاع صادرکننده و از آن مهمتر به اطلاع تولیدکننده برسد که این امر نیازمند ایجاد زنجیره تأمین منسجم زعفران در کشور است.

08

عدم حضور ایران در برخی سایتهای بین المللی مانند بانک جهانی به عنوان صادرکننده زعفران در سال ۲۰۲۱، خلاف بحث برندسازی زعفران ایرانی است. اگر ایران نتواند حضور آنلاین در اطلاعات بانک جهانی داشته باشد، شناخت زعفران ایرانی در بین مشتریان بالقوه جهانی با مشکل روبرو خواهد شد و برندسازی زعفران ایرانی با چالش جدی همراه خواهد بود.

09

ارتقا جایگاه زعفران ایران در دنیا

افزایش تولید، بهبود کیفیت (کشت قراردادی)

آموزش‌های لازم به کشاورزان از طریق برگزاری کلاس‌های تخصصی توسط شرکت‌های منعقدکننده قرارداد و سازمان جهاد کشاورزی

پس از خشک کردن کد محل تولید، نام تولیدکننده و... روی آن نصب می شود

خشک کردن اصولی در سایت فرآوری زعفران

طرح ارتقای کیفیت و شناسه تولید زعفران خالص ایران در چند مزرعه با همکاری سازمان جهاد کشاورزی، تشکلهای بخش کشاورزی و سایر دستگاهها به صورت مراکز فرآوری زعفران که این مراکز در ادامه همکاری کشاورزی قراردادی با استفاده از ظرفیتهای شرکت‌های منعقد کننده قرارداد و ادارات جهاد کشاورزی شهرستانها آماده می گردد.

حضور نیروی آموزش دیده در سایت فرآوری زعفران

وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمانهای جهاد کشاورزی استانهای و شهرستانها با همکاری تشکلهای بخش زعفران

تضمین کیفیت و عملکرد مزارع بزرگ مالکان از طریق کشاورزی قراردادی

برای جلوگیری از ایجاد خسارت های بیشتر به جایگاه محصولات کشورمان به ویژه زعفران در بازارهای جهانی و با توجه به لزوم پایش باقی مانده سموم در محصولات کشاورزی و ارتقای استاندارد های تولید محصولات یاد شده برای تسهیل صادرات به بازارهای جهانی (برنامه ریزی های هدفمند برای کنترل مصرف بهینه کودها و سموم شیمیایی در تولید محصولات کشاورزی- پیگیری وزارت جهاد کشاورزی

روش شناسنامه دار کردن محصول

آموزش: با فراخوان در مناطق عمده زعفران کاری، کسانی که تمایل به فراگیری روش صحیح جمع‌آوری، فرآوری و حتی عرضه زعفران سالم و با کیفیت را به متقاضیان دارند؛ شناسایی و در یک یا چند جلسه نحوه کار، اهمیت محصول سالم، نحوه حمایت از زعفران باکیفیت، تفاوت ارزش و آینده زعفران بی‌کیفیت، هدف و نحوه شناسنامه‌دار شدن زعفران و ... به داوطلبان آموزش داده خواهد شد.

نظارت بر اجرای الگو: با هماهنگی مدیریت‌های جهاد کشاورزی و بهداشت در هر شهرستان، مسئولین خانه‌های بهداشت در هر روستا افرادی را که اقدام به جداسازی زعفران می‌نمایند از نظر رعایت مسائل بهداشتی و دستورالعمل مربوطه آموزش داده و همزمان با برداشت محصول، ایستگاه‌های فرآوری و بهره‌برداران را تحت نظر خواهند داشت (جلب کمک و حمایت سازمان بهداشت و جهاد کشاورزی استان و شهرستان به منظور استفاده از نیروی انسانی آموزش دیده در روستا و لوازم بهداشتی مصرفی و تجهیزات فرآوری تا حد امکان تامین می‌شود و در صورت محدودیت، از هر نوع کمک مردمی که مقدور باشد استفاده خواهد شد). یک نفر ناظر به منظور ثبت مشخصات بهره‌برداران و تکمیل فرم‌ها بر فعالیت ایستگاه فرآوری زعفران نظارت خواهد نمود، ناظر می‌تواند از میان افراد بومی علاقمند به فعالیت اقتصادی زعفران و مورد تایید تشکلهای بخش زعفران و جهاد کشاورزی، انتخاب شود. در حقیقت ناظرین می‌توانند ارتباط بین خریداران و تولیدکنندگان زعفران را پس از برداشت محصول به صورت سالم برقرار نمایند.

۱

۲

آفاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

روش شناسنامه دار کردن محصول

شناسنامه محصول: به هر بهره‌بردار پس از تکمیل فرم یک شامل محل قرار گرفتن مزرعه زعفران (در صورت تعدد مزارع و قرار گرفتن آن در مناطق دیگر همان روستا)، کشاورز، محل اقامت و... که محصول قابلیت عرضه در بازار را بدست خواهد آورد. خریداران کلی زعفران نیز به منظور اعتبار بخشیدن به محصول خود کد رهگیری تولیدکننده را بر روی تمامی بسته‌بندی‌ها درج خواهند نمود. چنین محصولی با درخواست صادرکننده و رعایت سایر موارد می‌تواند تقاضای استفاده از " برند ملی زعفران " را برای همان محصول به شورای ملی زعفران ارائه نماید.

۳

محصول شناسنامه‌دار و رهگیری شناسه تولید: محصول هر کشاورزی که در سایت فرآوری آماده می‌شود در همان محل پس از کنترل ناظرین در صورتی که فاقد آلودگی‌های فیزیکی مانند مو خاک و غیره باشد، در بسته‌بندی ارائه شده پلمپ می‌گردد و مشخصات آن در فرم ثبت و به بهره‌بردار تحویل می‌شود. نحوه نگهداری محصول آماده تا زمان عرضه به بازار به هر تولیدکننده یادآوری خواهد شد. (ثبت مشخصات و پلمپ بسته صرفاً معرف آماده شدن زعفران در سایت فرآوری با نظارت کارشناسان می‌باشد، و ربطی به کیفیت محتوی بسته-وزن- قیمت و یا مالکیت آن پس از خروج از سایت ندارد). بنابراین هیچ نوع تاییدیه‌ای در خصوص موارد اشاره شده صادر نخواهد شد و هر گونه ادعایی در این خصوص بایستی گواهی معتبر از سازمان‌ها و نهادهای مسئول کسب نماید.

۴

آنان بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

نکات تکمیلی ...

احداث سایت فراوری زعفران توسط بخش خصوصی و واحدهای تجاری: فعالان اقتصادی و علاقمندان به سرمایه‌گذاری برای تامین زعفران شناسنامه‌دار از مراکز تولید با سرمایه شخصی می‌توانند اقدام به ایجاد مراکز فرآوری زعفران نمایند. در صورتی که این واحدها بخواهند محصول تولید شده در این گونه مراکز را به عنوان زعفران شناسنامه‌دار معرفی نمایند، بایستی برابر با طرح تیپ اقدام به تجهیز و آماده نمودن محل فراوری نموده و قادر باشند محل اصلی تولید گل زعفران را که به صورت روزانه به محل جداسازی منتقل می‌نمایند تعیین و فرم‌های مربوطه توسط ناظر جهاد کشاورزی و نماینده تشکلهای زعفران تکمیل و تایید گردد. همچنین گزارش روزانه فرآوری زعفران بایستی به تایید ناظر بهداشت برسد، این واحدها بایستی فرم گزارش عملکرد برای تمام دوره فعالیت تهیه و به تایید ناظران برسانند..

- جلسات کارشناسی این قانون توسط اتاق خراسان رضوی برگزار می گردد.

- تنظیم پیش نویس قانون جهش تولید و صادرات زعفران با همکاری اتاقهای بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی و جنوبی، شورای ملی زعفران ایران، اتحادیه صادرکنندگان گیاهان دارویی و زعفران و فعالین اقتصادی و پیشنهاد به مجلس شورای اسلامی ظرف مدت ۳ ماه

تدوین قانون جهش تولید و صادرات زعفران

پیشنهادات آب مجازی

دولت با وضع عوارض نیم درصدی بر صادرات محصولات آب‌بر، تحت عنوان «عوارض صادرات آب مجازی» که شامل زعفران و گیاهان دارویی هم می‌شود، هزینه‌های دیگری را به صادرکنندگان تحمیل کرده است.

این قانون سبب اعتراض شدید فعالان اقتصادی در حوزه صادرات شده است. آب مجازی مقدار آبی است که یک کالا یا یک فرآورده کشاورزی طی فرآیند تولید مصرف می‌کند تا به مرحله تکامل برسد. مثلاً برای تولید یک کیلوگرم گندم، ۱۳۰۰ لیتر آب مصرف شده است. با توجه به اینکه عمده آب مصرف شده طی فرآیند تولید، در محصول نهایی وجود فیزیکی ندارد و در حقیقت بخش بسیار ناچیزی از آب مصرفی در پایان به عنوان آب واقعی در بافت محصول باقی خواهد ماند به این آب صفت مجازی اطلاق می‌شود.

پیشنهاد: حذف این عوارض با توجه به مصرف پایین محصول زعفران

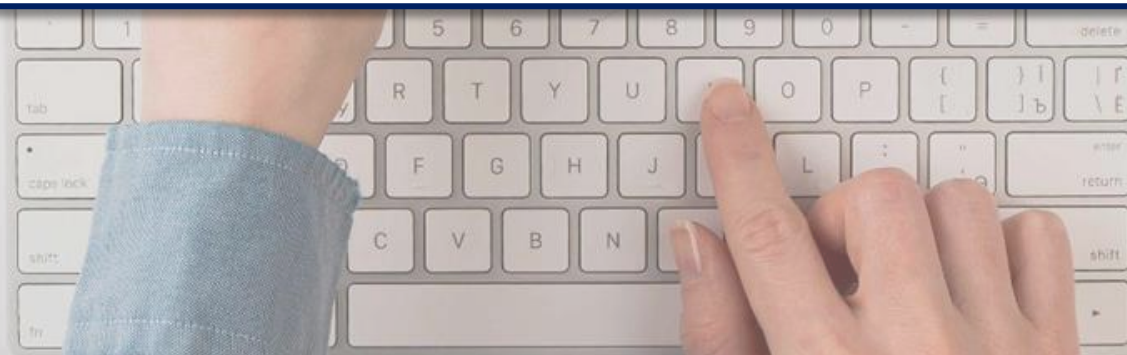
همچنین در صورت عدم حذف این عوارض، مناسب تر آن است که تعرفه‌گذاری‌ها و یا درآمدهایی که دولت از محل عوارض صادرات آب مجازی کسب می‌کند به این بخش بازگردد و به پتانسیلی برای سرمایه‌گذاری موثرتر در این حوزه بدل شود و در جهت توسعه مصرف و بازارهای صادراتی زعفران به منظور گسترش تبلیغات مصرف این محصول در بازارهای جهانی، تحت نظر تشکلهای این حوزه هزینه گردد.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
تهران رضوی

سیاست های قیمتی و قیمت گذاری

سیاست های قیمتی

- سیاست‌های قیمتی عموماً به کالاهای خاص اختصاص دارند. در اغلب موارد این اقدامات برای تاثیرگذاری یا ثبات قیمت‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. این شیوه حمایت که در بسیاری از کشورها به کار می‌رود به دولت امکان می‌دهد که بر ساختار بازار محصول یا محصولات مورد نظر تسلط گسترده‌ای داشته باشد. موفقیت این حمایت، به تشخیص درست و میزان حمایت از قیمت، منابع مالی کافی برای مداخله، ظرفیت ذخیره سازی و مدیریت کاراً بستگی دارد. سیاست های قیمتی به شکل اعمال **قیمت تضمینی**، **قیمت حداقل** و **حداکثر** می‌باشد. به طور کلی سیاست های قیمت گذاری با هدف حفظ و افزایش محصول، ایجاد ثبات در قیمت ها، ایجاد و حفظ درآمد قابل قبول برای تولیدکنندگان و عرضه مناسب محصولات برای حفظ رفاه مصرف کنندگان اجرا می‌شود (موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ۱۳۸۶).

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

الف. قیمت گذاری تضمینی

اهداف مورد نظر در این شیوه از قیمت گذاری حمایت از تولیدکننده، جلوگیری از نوسانات شدید قیمت محصولات کشاورزی و توسعه کشت یا افزایش تولید برخی محصولات می باشد (مرکز پژوهش های مجلس، ۱۳۸۱).

در این نوع قیمت گذاری، تولیدکننده مجاز به فروش محصول خود به قیمت های بالاتر از قیمت تضمینی می باشد، اما چنانچه قیمت در بازار آزاد از حداقل قیمت اعلام شده کمتر باشد، دولت موظف است برای جلوگیری از ضرر و زیان تولیدکنندگان، نسبت به خرید محصول مورد نظر اقدام نماید (موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی، ۱۳۸۶).

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

ب. سیاست سقف قیمت (تثبیت قیمت)

این گونه قیمت گذاری اغلب برای کالاهایی که خرید آنها در انحصار دولت است و بیشتر برای حمایت از مصرف کنندگان به کار می رود و هدف آن تثبیت قیمت و جلوگیری از افزایش بی رویه قیمت در بازار می باشد (موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۶). در این شیوه دولت سعی می کند با کاهش قیمت خرید محصولات کشاورزی، مواد خام ارزان قیمت را در اختیار صنایع قرار دهد و شاغلان بخش های صنعت و خدمات نیز بتوانند مواد غذایی را با قیمت پایین خریداری کنند تا این بخش ها با فشار هزینه دستمزد مواجه نشوند. دولت ها برای کاهش آثار منفی سیاست فوق، اقدام به پرداخت یارانه به نهاده های مورد نیاز کشاورزی و ارائه وام های با بهره کمتر می نمایند (مرکز پژوهش های مجلس، ۱۳۸۱).

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

ج. سیاست حداقل قیمت (کف قیمت)

این سیاست برای حمایت از تولیدکنندگان به کار می رود و عبارت است از تعیین حداقل قیمت از راه کنترل عرضه (از طریق خرید مازاد محصول و خارج ساختن آن از بازار) یا ارائه قیمت تضمینی. در حقیقت هدف از این سیاست، تثبیت درآمد تولیدکنندگان می باشد (موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۶).

معیارهای قیمت گذاری

به طور کلی برای قیمت گذاری دو معیار کلی استفاده از قیمت های خارجی و هزینه تمام شده وجود دارد و برخی از کشورها با اقتصاد مختلط، ترکیبی از هزینه تولید و قیمت های جهانی را برای تعیین قیمت ها به کار میبرند (موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۶).

هزینه تولید

دومین معیار قیمت گذاری محصولات کشاورزی استفاده از هزینه تولید است. منطق ساده ای که هزینه را به عنوان معیاری برای قیمت گذاری مطرح می کند، این است که کشاورزان باید سود منصفانه ای از هزینه های خود دریافت نمایند. در این حالت، معیار هزینه تولید به سمت حمایت از منافع تولیدکنندگان بخش خصوصی هدف گیری می شود، در حالی که معیار قیمت جهانی به سود اجتماعی مربوط می گردد (موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۶).

معیار قیمت جهانی

قیمت های جهانی معیار مناسبی برای هزینه فرصت منابع به کار رفته در تولید کالاهای قابل مبادله می باشند. بنابراین قیمت جهانی می تواند قیمت بهینه باشد. این به معنای آن است که اگر قیمت داخلی پایین تر از قیمت های جهانی باشد آن کشور می تواند با افزایش قیمت داخلی و افزایش فروش در بازارهای جهانی نفع ببرد. اگر قیمت های داخلی بالاتر از قیمت های جهانی باشند، آن کشور از واردات کالایی که قیمت آن کمتر از بازار داخلی است، منتفع خواهد شد و از سوی دیگر لازم است منابع را از کالای مورد نظر به سایر کالاهای دیگر که دارای مزیت نسبی هستند، سوق دهد (موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۶).

آنالیز قیمت

قیمت تمام شده هر کیلو نگین
برای کشاورز ۳۷.۵ میلیون تومان

از کشاورز
(بخش
خصوصی
دریافت
شده)

دریافت از
جهاد
کشاورزی
(بدون
پاسخ)

زمین ۱۰۰ میلیون تومان
آماده سازی جهت کشت ۵ میلیون تومان
کود حیوانی ۲۰ میلیون تومان
پیاز زعفران ۱۰ تن ۱۲۰ میلیون تومان
هزینه کاشت ۳۰ میلیون تومان
آبیاری در ۳ نوبت ۹۰ میلیون تومان
رنده و شخم و... ۳ میلیون تومان
هزینه ایاب و ذهاب ۲ میلیون تومان

آب ۹۰ میلیون تومان
شخم، رنده و... ۳ میلیون تومان
کود شیمیایی ۷ میلیون تومان
برداشت گل ۲۰ میلیون تومان
پاک کنی ۲۰ میلیون تومان
ایاب و ذهاب و صبحانه ۸ میلیون تومان
کارگاه آماده سازی ۲ میلیون تومان

.....و

هزینه سال
اول
۳۷۰ میلیون
تومان
بدون درآمد

هزینه سال
دوم
۱۵۰ میلیون
تومان
با درآمد ۴
کیلو نگین

سالهای بعد

استراتژی‌های قیمت‌گذاری محصولات کشاورزی

۲. رویکرد تحلیل عوامل استراتژیک

۱. قیمت‌گذاری هدانیک

۳. قیمت‌گذاری مدیریت شده

۵. قیمت‌گذاری اضافه بها

۴. قیمت‌گذاری ترکیبی

۶. قیمت‌گذاری تبعیض آمیز

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

قیمت گذاری هدانیک

چارچوب اصلی قیمت گذاری هدانیک مبتنی بر قیمت های ضمنی خصوصیات یا ویژگیهای کالا است که برای اولین بار توسط روزن (۱۹۷۴) مطرح گردید. واژه هدانیک برای توصیف "درجه اهمیت نسبی عوامل مختلف در ایجاد شاخصی برای سودمندی و مفید بودن" استفاده می گردد.

هوانینگ و لیبن (۲۰۰۷) در مطالعه ای با استفاده از مدل قیمت گذاری هدانیک به تجزیه و تحلیل قیمت گوجه فرنگی تازه در امریکا پرداختند. آنها با استفاده از داده های هفتگی مربوط به ویژگیهای گوجه فرنگی در سال ۲۰۰۴ به این نتیجه دست یافتند که مصرف کنندگان تمایل دارند که برای گوجه فرنگی بسته بندی شده و ارگانیک قیمت بیشتری را پرداخت نمایند.

مطالعات انجام شده مرتبط با قیمت گذاری هدانیک، از روشهای متعددی استفاده شده است. این روشها را می توان در دو گروه سنتی و پیشرفته تقسیم بندی نمود. مدل های سنتی مبتنی بر تحلیل رگرسیون میباشند. در این مدلها فرض بر این است که رابطه ای ساده میان قیمت و خصوصیات مختلف کالا وجود دارد. شبکه عصبی مصنوعی به عنوان یکی از روش های پیشرفته متفاوت از روشهای سنتی است، زیرا این روش از انعطاف پذیری بیشتری برخوردار می باشد و مبتنی بر فروض محدودکننده آماری در ارتباط با رفتار متغیرها نیست. دور اندیش و همکاران، (۱۳۹۵)

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

رویکرد تحلیل عوامل استراتژیک

به منظور شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدهای آمیخته بازاریابی قیمت زعفران، می توان از رویکرد تحلیل عوامل استراتژیک استفاده کرد.

برنامه ریزی راهبردی، فرایندی نظام مند و شامل بررسی محیطی (داخلی - خارجی)، تدوین، اجرا، ارزیابی و کنترل راهبرد است (اسماعیل زاده و اسماعیل زاده، ۱۳۹۴).

در برنامه ریزی راهبردی، اصل اساسی این است که با بهره جستن از فرصت های خارجی و پرهیز از اثرات ناشی از تهدیدها و کاهش آنها به تدوین راهبرد پرداخت. در فرایند تدوین راهبرد، روش SWOT یکی از ابزارهای مهم به شمار می رود که بر اساس آن اطلاعات مقایسه می شوند و در میان مدل های تدوین استراتژی، این روش کارآمدترین مدل است.

نتایج حاصل از تحقیق پیرملک و همکاران (۱۳۹۶) نشان داده است که بر اساس ماتریس عوامل داخلی نقاط ضعف بر قوت غلبه دارند و بر اساس ماتریس عوامل خارجی نیز نقاط فرصت بر تهدید برتری دارند. همچنین در این مطالعه اشاره شده است که ظرفیت افزایش ارزش افزوده ناشی از فراوری زعفران با امتیاز ۰.۵۷ و ارزش صادراتی با امتیاز ۰.۵۴ مهمترین نقاط قوت و قیمت پایین خرید از کشاورزان با امتیاز ۰.۱۳ و عدم آگاهی از قیمت رقبا با امتیاز ۰.۱۱ مهمترین نقاط ضعف آمیخته بازاریابی قیمت است. همچنین صادرات محصول، با کیفیتهای مختلف بر اساس توانایی مالی مشتریان بازارهای هدف با امتیاز ۰.۳۲ و تعیین قیمت بر اساس محیط رقابتی و اقتصادی با امتیاز ۰.۳۲ با اهمیت ترین فرصتها و عدم ثبات نرخ ارز با امتیاز ۰.۴۰ و نوسان قیمت در بازار صادراتی با امتیاز ۰.۳۶ با اهمیترین تهدیدهای کنونی هستند (پیرملک و همکاران، ۱۳۹۶).

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

قیمت گذاری مدیریت شده

در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و صنعتی، قیمت برخی از محصولات غذایی و کشاورزی تحت کنترل دولت است. برنامه های آزادسازی بازار تحت حمایت صندوق بین المللی پول و بانک جهانی همواره شامل برچیدن طرح های قیمت گذاری اداره شده به نفع تعیین قیمت از طریق تعاملات بدون مانع بین عرضه و تقاضا بوده است. قیمت های اداره شده را اینگونه تعریف می کند: «آن هایی که توسط یک نهاد خارجی به بازار تحمیل می شوند».

در این کشورها قیمت های اداره شده معمولاً توسط دولت یا یک سازمان شبه دولتی که از طرف دولت عمل می کند، تعیین می شود. قیمت ها یا در سراسر زنجیره بازاریابی و یا در سطوح خاص اداره می شوند.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

قیمت گذاری ترکیبی

سیستم قیمت گذاری می تواند ترکیبی از قیمت گذاری تعیین شده و مدیریت شده در بازار باشد. که می توان به روش های مختلفی مدیریت کرد.

رویکرد سوم

سومین سیستم قیمت گذاری ترکیبی جایی است که یک کالا به قیمت بازار فروخته می شود، اما درآمدها قبل از پرداخت به کشاورزان تجمیع می شوند. این سیستم باعث می شود که تمام کشاورزان در این طرح قیمت یکسانی دریافت کنند. این سیستم «تجمع درآمد» نامیده می شود و با سایر اشکال قیمت گذاری مدیریتی تفاوت دارد تا جایی که پس از ایجاد سیستم، دولت فقط می تواند به طور غیرمستقیم از طریق، برای مثال، اعمال مالیات و عوارض، بر قیمت ها تأثیر بگذارد.

رویکرد دوم

دوم این است که اجازه دهیم بخشی از عرضه کل یک کالا تحت یک ساختار قیمت رسمی اداره شده معامله شود در حالی که مابقی به صورت غیررسمی معامله می شود، وجود بازار موازی لزوماً اهداف قیمتی دولت را خنثی نمی کند زیرا معمولاً پیوندهای نزدیکی بین دو بازار وجود دارد و می توان از کنترل یکی برای کنترل دیگری استفاده کرد.

رویکرد اول

قیمت ها ممکن است در یک یا چند نقطه در سیستم قیمت گذاری اداره شود و توسط نیروهای بازار در نقاط دیگر تعیین شود، متأسفانه این سیستم در کنیا ناپایدار بود زیرا این احتمال وجود داشت که بودجه کافی در حراج برای پرداخت های از پیش اعلام شده جمع آوری نشود.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

قیمت گذاری اضافه بها

یکی از رویکردهای قیمت گذاری، تعیین قیمت مبتنی بر هزینه است، که معروفترین آن، روش قیمت گذاری اضافه بها (cost-plus method) است. در این روش قیمت ها بر پایه هزینه و در نظر گرفتن یک حاشیه سود تعیین می شوند و سود هر واحد را هم می توان به صورت درصدی از هزینه (mark-up) یا قیمت فروش (mark-on) تعریف کرد.

$$\text{Mark-up} = \frac{\text{Selling Price} - \text{Cost Price}}{\text{Cost Price}} \times \frac{100}{1}$$

$$\text{Mark-on} = \frac{\text{Selling Price} - \text{Cost Price}}{\text{Selling Price}} \times \frac{100}{1}$$

از جمله مدل های متداول در این روش می توان به Full-cost pricing و Incremental-cost pricing اشاره کرد (سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد).

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

قیمت گذاری تبعیض آمیز

- قیمت گذاری تبعیض آمیز شامل فروش یک محصول با دو یا چند قیمت است که در آن تفاوت قیمت ها بخاطر تفاوت در هزینه ها نیست. تبعیض قیمت اشکال متفاوتی دارد، که در ادامه به معرفی سه مورد از آنها می پردازیم:
- یک روش تبعیض قیمت این است که مشتریان بر اساس کشش قیمتی تقاضا به دو گروه تقسیم شوند و از آنهایی که کشش قیمتی تقاضای بالاتری دارند قیمت کمتر و از گروه دیگر قیمت بالاتری دریافت شود.
 - روش دیگر قیمت گذاری بر اساس فرم (کیفیت) محصول است. در این روش باید توجه داشت که تفاوت در قیمت همچنان بخاطر تفاوت در هزینه ها نیست.
 - روش سوم تبعیض قیمت زمانی است که در آن تفاوت قیمت ها بخاطر تغییر فصل است. معمولاً این رویکرد برای تشویق تقاضا از طریق کاهش قیمت ها در زمانهایی که فروش فصلی پایین است، صورت میگیرد. علاوه بر این، این روش با افزایش قیمت ها برای مهار تقاضا در زمانی که تقاضا زیاد است و احتمالاً از عرضه پیشی می گیرد، نیز کاربرد دارد (سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد).

اختلاف مبانی قیمت گذاری و خرید محصول زعفران

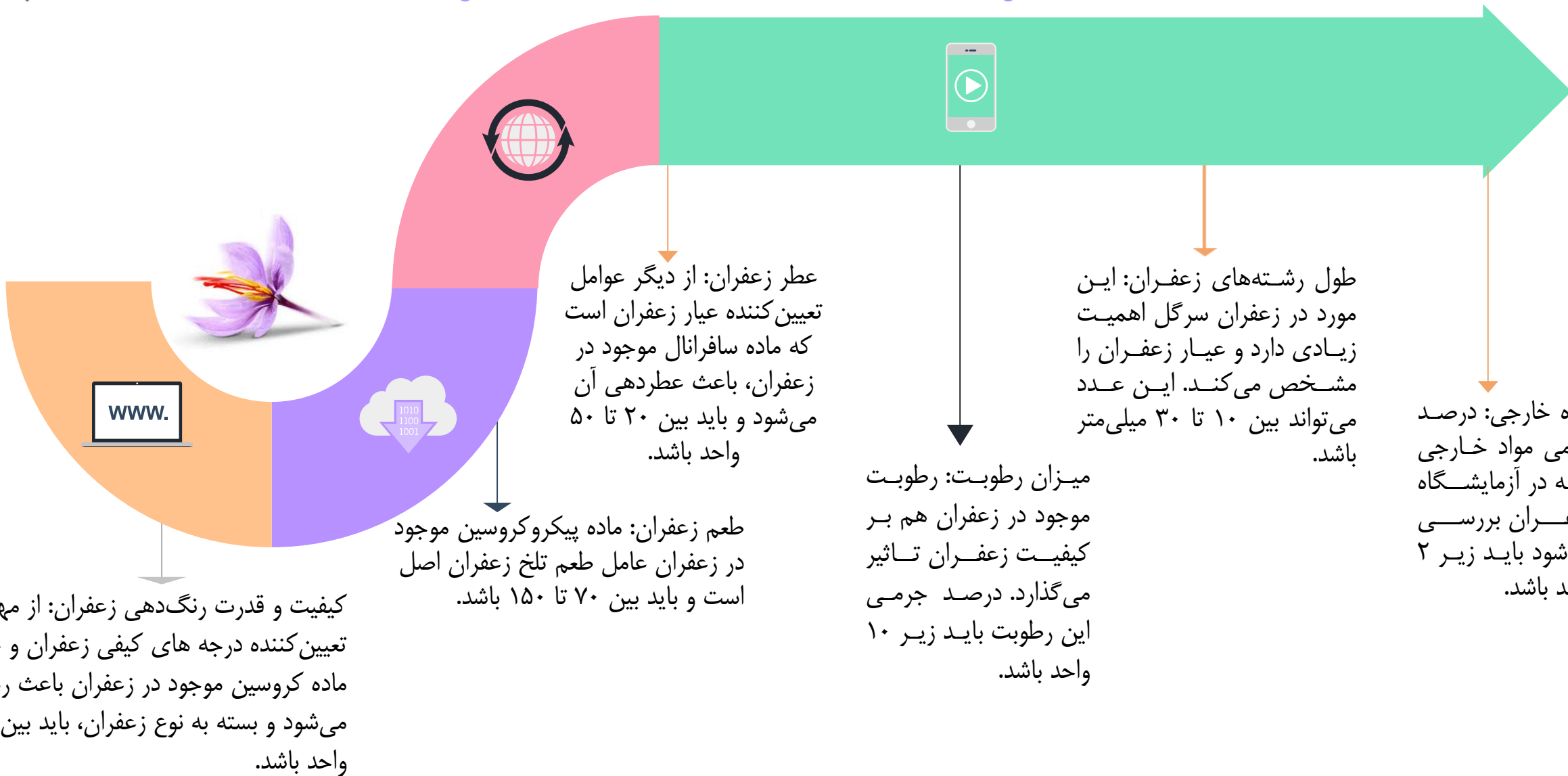

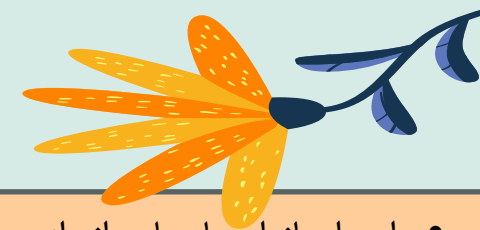
- اختلاف برداشتی در مورد مبانی قیمت گذاری و خرید این محصول وجود دارد و این موضوع باید با مشارکت همه ذینفعان چرخه تولید تا صادرات، نظاممند و شفاف شود.
- در این راستا ضرورت دارد تا توافقی بر سر نظام کیفیت‌سنجی این محصول که محل استناد قیمت‌گذاری آن است، انجام بگیرد. طبیعتاً بهترین راهبرد در این راستا، انجام یک بررسی دقیق کارشناسی با تاکید بر ایجاد انتفاع حداکثری برای بخش کشاورزی و البته، نوع تقاضای مشتریان خارجی است.
- برای گروهی از مشتریان خارجی، خاصه در منطقه اروپا، سطح کروسین زعفران (مقدار عامل رنگ دهی این محصول) معیار مهم در تعیین قیمت و حتی خرید محصول است. برای گروهی دیگر معیارهای ظاهری زعفران مدنظر می‌باشد. طبیعتاً اگر به استاندارد واحدی در این رابطه دست پیدا کرد، دیگر ابهام و بحث‌های پرتکرار و بعضاً اتهام‌زنی‌های گاه و بیگاه پایان می‌یابد و یک رویه واحد اتخاذ می‌گردد. براین اساس کشاورز تکلیف خود را با بهای محصول تولیدی‌اش می‌داند و صادرکننده هم فارغ از فضاسازی‌ها می‌تواند با توجه به سلیقه مشتری، خرید محصول را به انجام برساند.
- رسیدن به فرمول مشخص برای قیمت گذاری استاندارد (میزان کروسین + عطر، ظاهر و....) که در اسلایدهای بعد آورده شده است.
- **پیشنهاد:** اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی جلسه ای با حضور نمایندگان کشاورزان، واحدهای فراوری و صادرکنندگان به منظور پیشنهاد استاندارد جهت قیمت گذاری زعفران طی سالهای آتی را برگزار نماید.

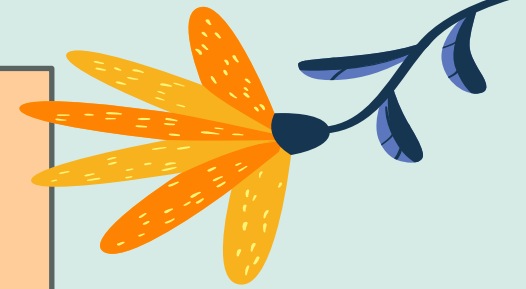

معیارهای استاندارد گذاری

- این استانداردها عبارتند از:
- استاندارد ISO 3632: صلی ترین و معتبرترین استاندارد بین المللی ارزیابی کیفیت زعفران است که با هدف توسعه رقابت در بازار، در سال ۱۹۸۰ میلادی تدوین شده است. این استاندارد شامل دو بخش ISO 3632-1:2011 و ISO 3632-2:2010 است که ویژگی های زعفران و روش های آزمایش قدرت طعم، بو و رنگ زعفران را برای انواع مختلف زعفران خشک (سرگل، نگین، پوشال و دسته) مشخص می کند.
- استاندارد ISO 21983:2019: جدیدترین استاندارد بین المللی که در سال ۲۰۱۹ با بیان اصول صحیح فرایندهای برداشت، جداسازی کلاله، حمل و نقل، خشک کردن و نگهداری زعفران تدوین شده است. تولیدکنندگان زعفران با کمک این استاندارد می توانند محصولات باکیفیت تری عرضه کنند.
- ISO 22000: این استاندارد در بسته بندی زعفران کاربرد دارد و درج آن رو محصول به معنای داشتن ایمنی از نظر آلودگی های شیمیایی، میکروبی و فیزیکی است.
- استاندارد ISO 9001: به این معناست که تولیدکنندگان، به نظرات و رضایت مشتریان در بهبود خدمات خود اهمیت می دهند.
- نشان FDA: این نشان، تاییدیه سازمان غذا و داروی آمریکا است و ثبت آن روی بسته بندی زعفران به معنای تولید آن بر اساس دستورالعمل های این سازمان است. داشتن این تاییدیه برای صادرات زعفران به کشور آمریکا و بعضی کشورهای دیگر ضروری است.
- نشان CE: این نشان به این معناست که محصول زعفران طبق استانداردهای اختصاصی اتحادیه اروپا تولید شده و داشتن آن برای صادرات زعفران به کشورهای اروپایی ضروری است.
- نشان UKAS: تنها موسسه اعتباردهی ملی در انگلستان است که استانداردهای توافق شده بین المللی را ارزیابی می کند.
- نشان حلال: حلال (مخالف حرام) به محصولات غذایی اشاره دارد که طبق قوانین و مقررات و رژیم غذایی اسلامی تولید شده اند و از نظر اسلامی، مجاز و تمیز هستند.
- نشان استاندارد ملی ایران: تولیدکنندگان تمام محصولات ایرانی می توانند پروانه استاندارد ملی ایران را که توسط سازمان استاندارد ملی ایران اعطا می شود، دریافت کنند.
- نشان سازمان غذا و دارو یا سیب سلامت: این نشان توسط سازمان غذا و داروی ایران با هدف حفاظت از سلامت عمومی برای حصول اطمینان از ایمنی، امنیت و کارایی مواد غذایی و داروهای دامپزشکی، وسایل پزشکی و محصولات زیستی به تولیدکنندگان اعطا می شود.

مشخصات قرارداد آبی زعفران		
۱	قرارداد آبی پذیرش شده	قرارداد آبی زعفران
۲	دارایی پایه	زعفران رشته‌ای بریده ممتاز (نگین)
۳	استاندارد تحویل	ویژگی ها
		۱ حداکثر خامه همراه با کلاه (درصد چرمی)
		۲ مواد خارجی مربوط به گیاه شامل گردو، قیاز، رنگ و شن (حداکثر درصد چرمی)
		۳ مواد خارجی مربوط به محیط
		۴ رطوبت و مواد فرار (حداکثر درصد چرمی)
		۵ حداقل پیکروکروسیس بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۲۵۷ نانومتر)
		۶ مقدار ساکروزال بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۳۳۰ نانومتر)
		۷ حداقل کروسیس بر اساس ماده خشک (حداکثر جذب در طول موج ۴۴۰ نانومتر)
		۸ استخراج و تشخیص رنگ های انژوینی
		۹ وضعیت ظاهری
		۱۰ مقدار گرده
۱۱	ملمع و عطر، مخصوص خود کمی تلخ مزه و تند و عاری از هرگونه طعم و بوی خارجی	
۱۲	وضعیت ظاهری، در اثر رطوبت یا خشک کردن به هم چسبیده نباشد. زعفرانی پذیرش می‌شود که عاری از وجود قارچ و کپک حشرات، پر، مو، نخ و رنگ و شن که با چشم غیر مسلح قابل رویت باشد.	
۱۳	نمونه برداری، بر اساس استاندارد ملی ایران به شماره ۲۶۵۹	
۱۴	روش آزمون بر اساس استاندارد ملی ایران به شماره ۲۰۲۵۹	
<p>یادآوری ۱- ویژگی های میکروبیولوژی زعفران باید با استاندارد ملی ایران به شماره ۵۶۸۹ مطابقت داشته باشد.</p> <p>یادآوری ۲- استفاده از هرگونه انژوینی مانند رنگ‌های انژوینی در زعفران مجاز نمی‌باشد.</p> <p>یادآوری ۳- ویژگی های شیمیایی به شرح جدول فنی بررسی شده و سایر مشخصات مورد ارزیابی قرار نمی‌گیرد.</p> <p>لازم به ذکر است استاندارد فنی مطابقت با مشخصات کیفی گواهی سپرده زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین) بورس کالای ایران می‌باشد.</p>		
۴	واحد قیمت	ریال به ازای هر گرم
۵	اندازه قرارداد	۱۰۰ گرم
۶	حد نوسان قیمت روزانه	حداکثر تا (۰/۳-) با توجه به قیمت تسویه روز قبل
۷	ماه قرارداد	تمامی ماه‌های سال به تشخیص شرکت بورس کالای ایران
۸	دوره معاملات	دوره معاملاتی در هر یک از نمادها در اطلاعیه معاملاتی مربوطه اعلام خواهد شد.
۹	تاریخ تحویل	مطابق تاریخ اعلام شده در اطلاعیه تحویل
۱۰	محل تحویل	انبارهای مد نظر بورس ۱۰ روز قبل از پایان دوره معاملاتی هر نماد توسط بورس اعلام خواهد شد.
۱۱	حداقل تغییر قیمت سفارش	۱۰۰ ریال برای هر گرم معادل ۱۰۰۰۰۰ ریال در هر قرارداد
۱۲	وجه تضمین اولیه	<p>الف) وجه تضمین اولیه یا توجه به قرمبول محاسباتی زیر اخذ خواهد شد که با توجه به آن، تضامین طی زمان ثابت نبوده و به صورت پویا در حال تغییر خواهد بود. مبنای محاسبه وجه تضمین در این قرمبول میانگین قیمت‌های تسویه در کلیه سررسیدهای قراردادهای آبی در دارایی پایه مربوطه تعیین شده است. اگر وجه تضمین محاسبه شده بر اساس قرمبول زیر طی ۵ روز کاری متوالی بزرگتر یا طی ۵ روز کاری متوالی کوچکتر از وجه تضمین جاری باشد، وجه تضمین باید بر اساس قرمبول زیر تعدیل شود:</p> $A \times \left(\frac{B \times S}{C \times 10} + 1 \right) \times C \times 10 = \text{مبلغ وجه تضمین اولیه}$ <p>A: درصد وجه تضمین اولیه؛ معادل ۱۰٪ B: میانگین قیمت‌های تسویه در کلیه سررسیدهای قراردادهای آبی دارایی پایه C: پراکت تغییرات وجه تضمین؛ معادل پنجاه هزار ریال S: اندازه قرارداد؛ معادل ۱۰۰</p>

اشتباه قیمت گذاری دستوری زعفران

- براساس مصوبه شورای قیمت گذاری و اتخاذ سیاستهای حمایتی محصولات اساسی که طی نامه شماره ۰۲۰/۲۳۹۷۱ مورخ ۱۲/۰۷/۱۴۰۱ با امضاء وزیر محترم وقت جهاد کشاورزی ابلاغ گردید از ۴ بند مندرج در مصوبه مذکور، هیچ یک اجرایی نشد و دستورالعمل زمانی ابلاغ و اصلاح گردید که کشاورزان به قیمت خرید حمایتی ۴۱ میلیون اعتماد کرده و بر همین مبنا قیمت جمع اوری گل و جداسازی افزایش یافت. ولی در عمل بدلیل ناتوانی در تامین بودجه از بیش از ۳۰۰ تن زعفران تولیدی آن سال تنها حدود ۲۵ تن خریداری شد که بعضا پرداخت همین مبلغ نیز تا سال ۱۴۰۲ بطول انجامید و در نتیجه کشاورزان مجبور به فروش محصول خود با قیمت های بسیار پایین تر از قیمت حمایتی اعلام شده گردیدند
- همچنین در سال ۱۴۰۰ نیز بر اساس تصویب نامه شورای قیمت گذاری و اتخاذ سیاستهای حمایتی محصولات اساسی کشاورزی درخصوص بسته سیاستی حمایت از زعفران که قیمت خرید حمایتی ۲۰ میلیون ۵۰۰ هزار تومان عنوان شد مشکلات متعددی برای کشاورزان، صادرکنندگان، تعاون روستایی و..... ایجاد شد
- **پیشنهاد:** عدم اعلام قیمتی تضمینی برای محصول زعفران و کشف قیمت از طریق عرضه و تقاضا
- در صورت اصرار بر اعلام قیمت حمایتی، حداکثر تا ۲۰ شهریور قیمت کف کارشناسی حمایتی اعلام شود تا برنامه ریزی لازم توسط صادرکننده و کشاورز صورت پذیرد
- در صورت اعلام قیمت حمایتی، ابزارهای مالی و دستورالعمل های اجرایی لازم جهت انجام خرید حمایتی مشخص گردد
- در صورت تدام خرید حمایتی دولت در سالهای آتی، پیشنهاد خرید از مزارع دارای شناسنامه و کد اصالت

نتایج برخی مطالعات پشتیبان

بخشوده و شفیعی (۱۳۸۵): اثرات حمایتی سیاست خرید تضمینی، تاثیر معنی داری بر سطح زیر کشت و عملکرد محصولات مورد مطالعه نداشته است.

احمدوند و نجف پور (۱۳۸۹): بر اساس نتایج بدست آمده از این مطالعه بیشترین مقدار تولید و سطح زیر کشت مربوط به سه سال نخست برنامه چهارم بوده که تفاوت آشکاری با برنامه های پیشین نشان می دهد. با این وجود با قطعیت نمی توان گفت که افزایش مقدار تولید متاثر از قیمت های تضمینی گندم بوده است.

موسوی و شهابی (۱۳۹۴): اثر سیاست خرید تضمینی محصول گندم را بر ارزش اقتصادی منابع آب زیرزمینی در دشت ارزوئیه کرمان بررسی کردند نتایج نشان دادند که سیاست خرید تضمینی گندم هر چند سود ناخالص کشاورزان را افزایش میدهد ولی با مدیریت اقتصادی منابع آبی دشت سازگار نیست

آیوگ (۲۰۱۶) آثار سیاست حمایت قیمتی را بر سطح زیر کشت محصولات کشاورزی در کشور هند بررسی کرده است نتایج بدست آمده از مطالعه بالا نشان میدهد که با اجرای سیاست حمایت قیمتی در هند بویژه طی یک دهه اخیر سطح زیر کشت محصولات مشمول این سیاست از جمله برنج ذرت و پنبه به گونه شایان توجهی افزایش یافته است.

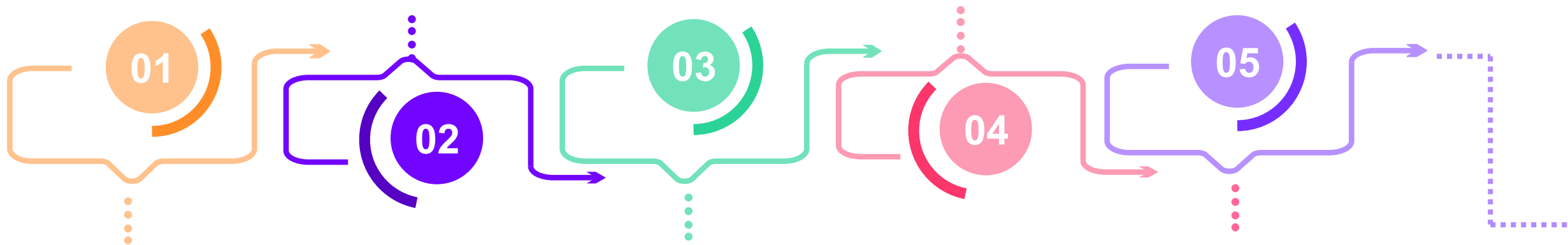

ضعف در مکانیزاسیون

هم اکنون بیش از ۱۲۰ واحد بسته بندی زعفران در خراسان رضوی گرچه فعالیت مناسبی دارند اما تمام این واحدها محصول را به صورت خام بسته بندی می کنند.

نظر به آن که بین ۲۰ تا ۲۵ درصد هزینه تولید به بخش کاشت زعفران اختصاص دارد و ۳۵ درصد هزینه نیز مربوط به برداشت و ۴۰ درصد دیگر در بخش گل پرکنی و خشک کردن محصول مورد استفاده قرار می گیرد بنابراین مکانیزاسیون در این حوزه بسیار مهم است.

در امر دسته بندی کردن و تولید زعفران هنوز هم برای گل پر کردن زعفران دستگاهی وجود ندارد و به رغم اینکه ایران رتبه نخست تولید زعفران جهان را دارد اما همچنان در زمینه تحقیقات و ابداعات در زمینه تسهیل سازی امر کشت، داشت، برداشت و دسته بندی زعفران دچار خلاء و کمبود هستیم.

مکانیزه شدن روند کاشت، داشت و برداشت محصول زعفران بین ۶۰ تا ۷۰ درصد موجب کاهش هزینه های تولید این محصول می شود.

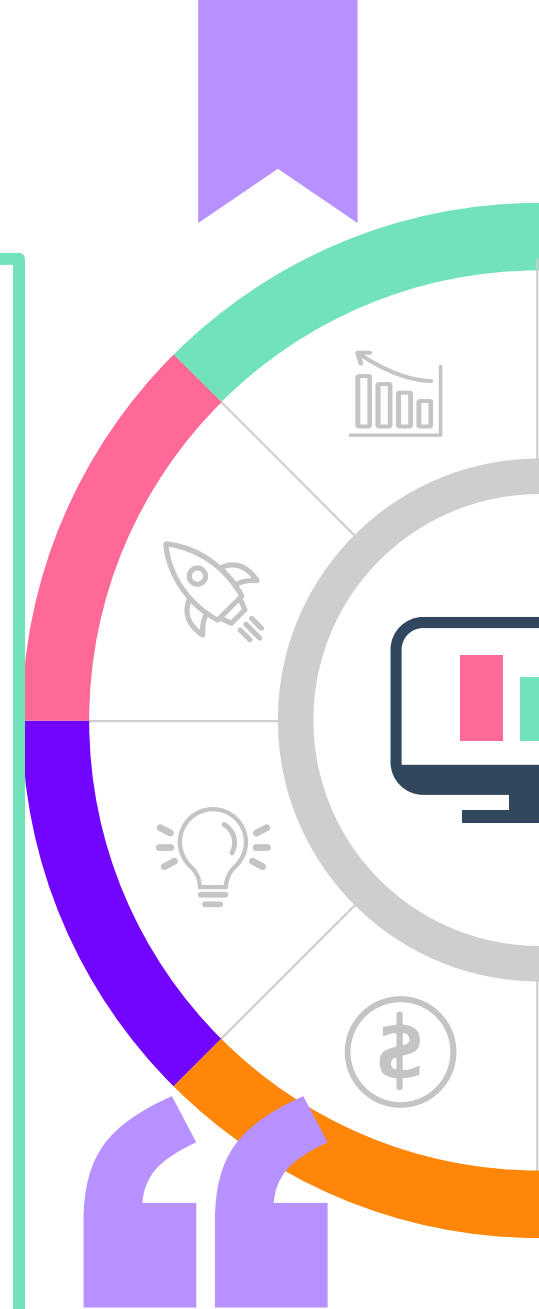
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی زمینه برگزاری جلسه ای به منظور انتقال نیازهای کشاورزان به شرکتهای دانش بنیان و پیگیری موضوع را انجام خواهد داد.

بورس کالا

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

- بازار سرمایه و بورس کالا، کارآمدترین ساز و کار برای کمک به چرخه عرضه، قیمت‌گذاری و خرید زعفران است. روندی که خام‌فروشی را مهار نموده، عرضه را شفاف می‌کند و بیشترین حمایت را از زنجیره ارزش زعفران رقم می‌زند. خوشبختانه ابزارهای بازار سرمایه در مورد محصول زعفران کامل بوده و مکانیسم لازم برای عرضه آن در بورس، فراهم شده است.
- وجود انبار بورسی، تعریف ساز و کار صدور گواهی سپرده، فراهم شدن زمینه انجام معاملات آتی، ایجاد گزینه‌های لازم برای انجام معاملات و... ظرفیت‌هایی هستند که در چهارچوب این مکانیسم شکل گرفته و عملیات عرضه این محصول را در بورس، قوام بخشیده‌اند.
- به کمک بورس زمینه‌های ابتدایی ایجاد شده و فرصت خوبی فراهم آمده است تا زعفران استاندارد به دنیا عرضه شود. زیرا به کمک بورس هم قیمت‌ها شفاف شده و هم کشاورز امیدوار است که می‌تواند محصول خود را با شرایط مختلف و با قیمت‌های عادلانه و در فرصت‌های مناسب بفروشد.
- معامله زعفران به صورت گواهی سپرده کالایی موجب شده کشاورز برای اینکه بتواند محصول خود را تحویل انبارهای بورس دهد، استانداردهای لازم را رعایت کند و محصول با کیفیت تولید و عرضه کند. در نتیجه بورس باعث فرهنگ سازی جهت استانداردسازی زعفران و ارتقای کیفیت شده است. بطوریکه قیمت زعفران دارای استاندارد بورس حتی حدود یک تا دو میلیون تومان در هر کیلو بالاتر از قیمت زعفران بی کیفیت است و این ارزش افزوده بالاتری را برای کشاورز به همراه دارد. پس همه کشاورزان به سمت تولید محصول با کیفیت بالاتر حرکت کرده‌اند که این امر قطعا در رشد کیفی تولید و صادرات محصول با کیفیت تر موثر است.
- در بورس انبارهای پذیرفته شده براساس استاندارد ملی که بورس تعیین و ابلاغ کرده محصول را از کشاورزان و زعفران کاران دریافت و قبض انبار مربوطه را صادر می‌کنند که این قبض انبار در واقع اوراق بهاداری است که مانند سایر اوراق بهادار قابلیت معامله و خرید و فروش داشته و سامانه زیرساخت‌های لازم برای معاملات آنلاین نیز برای آن مهیا شده است.

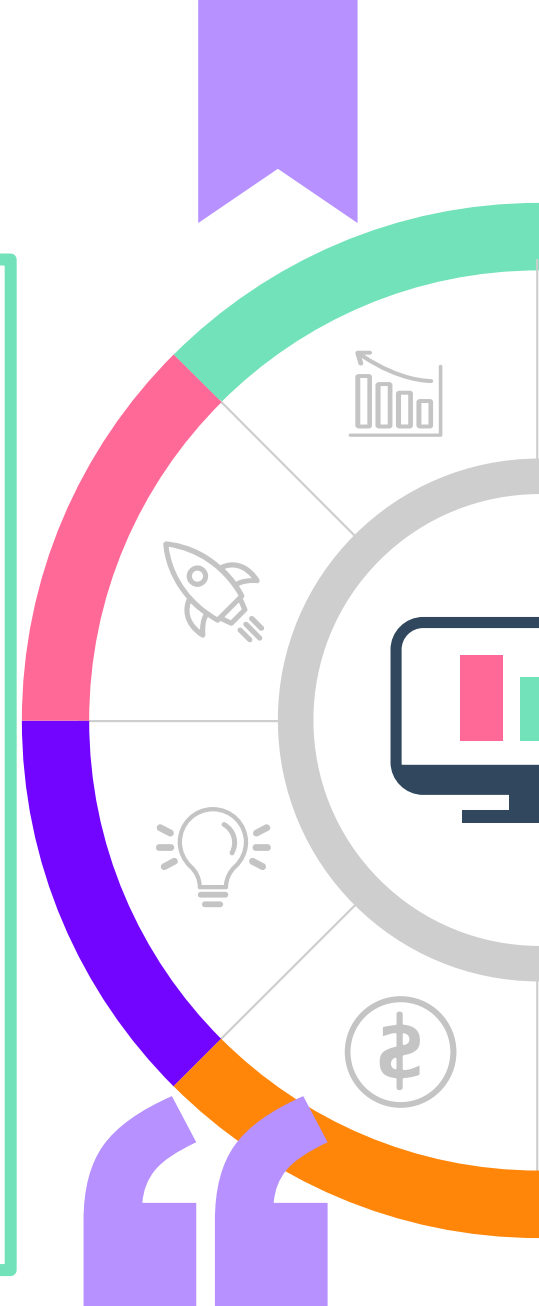

بورس کالا

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

- امکان توثیق آن و تامین مالی از طریق شبکه بانکی به نسبت و درصدی از ارزش این گواهی سپرده
- **پیشنهاد:** برای این ابزار یک بازار پیوسته راه اندازی شده که براساس آن می توان ابزار آتی و اختیار معامله راه اندازی کرد. ابزارهایی به ظاهر پیچیده که کارکردهای ساده ای به ویژه در بخش کشاورزی دارد. بطوریکه گواهی سپرده کالایی برای زمانی به کار می رود که محصول برداشت شده و کشاورز به کمک این ابزار می تواند نسبت به نگهداری و یا حتی فروش آن اقدام کند. حال آنکه معاملات آتی برای زمانی است که محصول هنوز برداشت نشده و کشاورز نگران قیمت محصول خود در ماه های آتی پس از برداشت محصول است. در قرارداد اختیار معامله نیز کشاورز این حق را دارد که در آینده محصول خود را به قیمت و حجم مشخصی بفروشد و یا نفروشد.

مشکلات ایجاد شده در زمینه بورس کالا

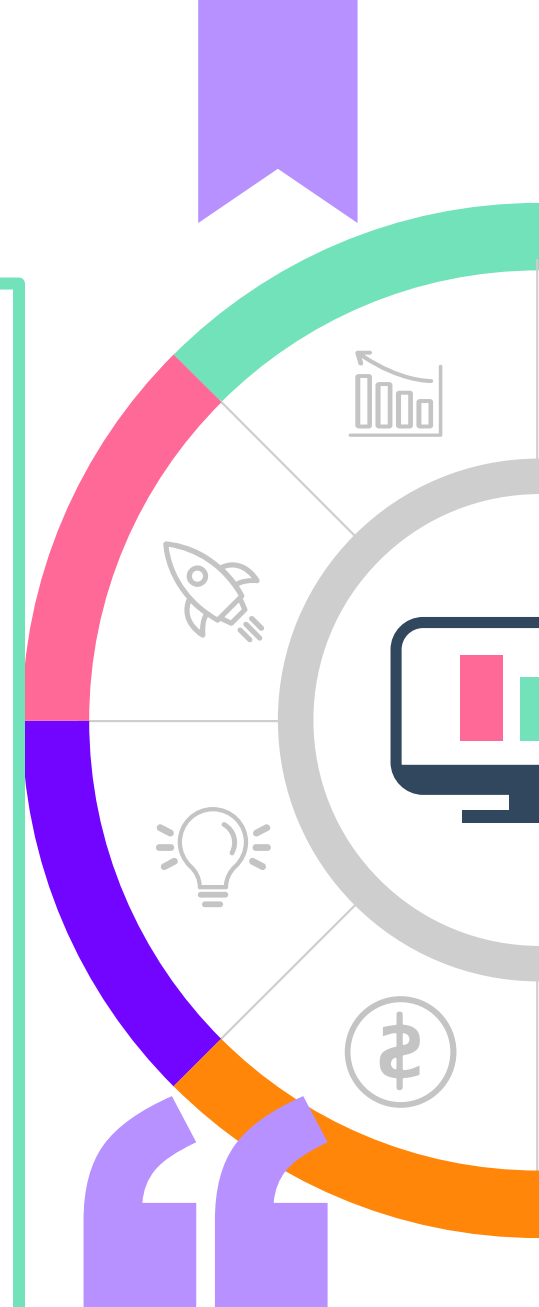
- عمق بازار زعفران در بورس کالا موضوع مهمی است که باید به آن توجه شود. در حال حاضر ۱۷ نماد زعفرانی در بورس کالا وجود دارد که اقبال عمومی به برخی نمادها کمتر است و یکی از راهکارها به منظور افزایش اقبال به زعفران در بورس کالا این است که به سمت ایجاد یک نماد معاملاتی (حفظ استقلال انبارها) برویم.

پیشنهاد: کیفیت یکسان انبارها در تجمیع نمادها در این راستا و در پی رفع برخی مشکلات پیش آمده، اقداماتی به منظور «تک‌نمادی» شدن زعفران در بورس کالا انجام گردیده که می‌تواند به عنوان ابزاری شفاف، موثر و تعیین‌کننده در کشف قیمت صحیح زعفران و افزایش عمق این محصول در بورس نقش لازم را ایفا کند. (کمیسیون سرمایه گذاری و تامین مالی اتاق بعنوان پیگیری کننده موضوع باشد)

۱- در این روش چند انبار مستقل وجود دارد، اما برای همه این انبارها یک نماد واحد به نام «زعفران» در بورس وجود خواهد داشت. هر انبار برند خود را دارد و ثبت می‌شود، اما همه معاملات بر روی یک نماد انجام می‌شود و بورس نظارت خود را بر روی معاملات انجام می‌دهد. از مزایای مهم این روش، امکان حضور انبارهای کوچک است. در واقع، تعدد نمادها چالش چگونگی قیمت‌گذاری و تعیین قیمت آتی را به وجود می‌آورد و با تک‌نماد شدن، این جنس مسائل حل و فصل می‌شود.

۲- تحویل در سایر شهرها

- بورس کالا با سازوکاری که دارد به صورت تصادفی انتخاب را انجام می‌دهد و این‌گونه تعیین می‌کند که محصول خریداری شده از کدام انبار تامین شده و به دست خریدار برسد.

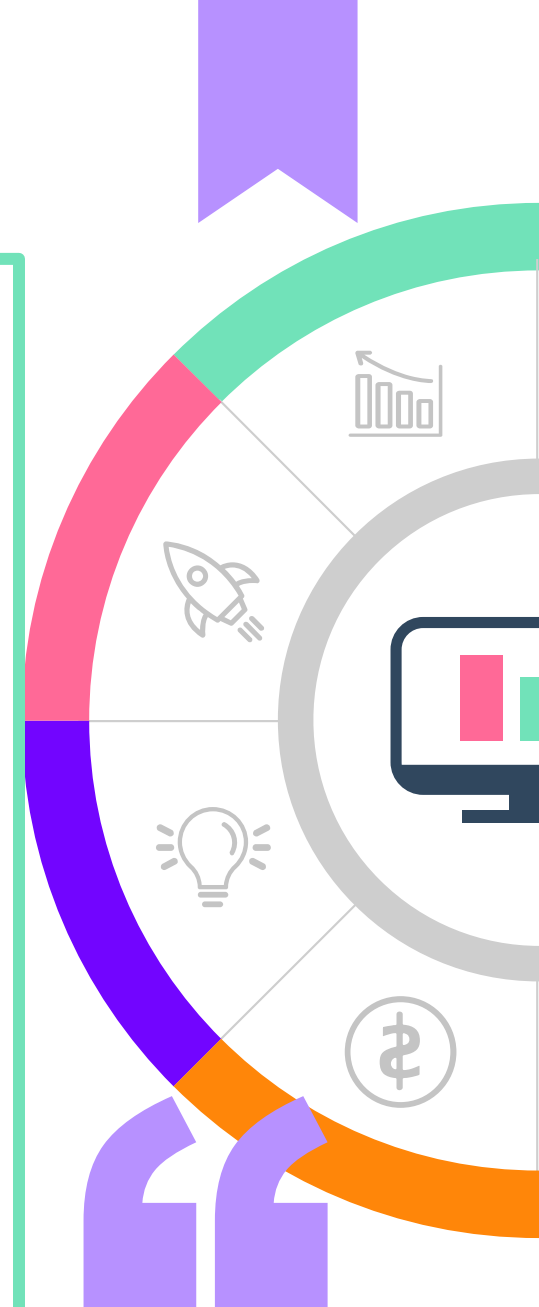

بورس بین الملل زعفران

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

- طبق قوانین بین المللی کشوری که بیش از ۶۰ درصد از تولید محصولی را در اختیار داشته باشد می تواند بورس بین المللی آن را راه اندازی کند و کشف قیمت های آن را برعهده داشته باشد. در خصوص زعفران نیز بورس کالای ایران می تواند این گام اساسی را بردارد تا سهم بالایی را از این بازار کسب کند.
- چنانچه ایران نتواند بورس زعفران را بین المللی کند کشورهای رقیب با افزایش تولید خود می توانند از فرصت استفاده کرده و مرجع قیمت گذاری شوند.
- برهمین اساس با توجه به ظرفیت های موجود در کشور و به ویژه در استان خراسان رضوی باید اقدامات لازم برای بین المللی شدن زعفران صورت پذیرد. در این صورت از ظرفیت تجارت میلیارد دلاری جهانی استفاده لازم صورت می گیرد و خریداران خارجی نیز از بورس زعفران ایران اقدام به خرید کالای موردنظر خود کنند.
- **پیشنهاد:** زمینه سازی ایجاد بورس بین المللی زعفران (پیگیری تشکلهای کمیسیون سرمایه گذاری اتاق از سازمان بورس و اوراق بهادار)

مشوق‌های صادرکنندگان

با صادرات زعفران از طریق رینگ صادراتی بورس کالای ایران، مازاد ارزش فروش هر کیلوگرم محصول زعفران از ۸۰۰ یورو از تعهد ارزی معاف می‌باشد.

۱

با صادرات زعفران در صورت خریداری و ترخیص کالا از طریق بازار گواهی سپرده کالایی در بورس، پنجاه درصد مازاد ارزش فروش هر کیلوگرم محصول زعفران از ۸۰۰ یورو از تعهد ارزی معاف می‌باشد.

۲

صادرکنندگان می‌توانند با ارز حاصل از صادرات زعفران نسبت به واردات نهاده‌ها و محصولات کشاورزی با تأیید وزارت جهاد کشاورزی اقدام نمایند.

۳

اصلاح ساختار آبیاری

میانگین عملکرد پایین: مهم‌ترین راهکار قابل اجرا برای افزایش کارایی مصرف آب در مزارع زعفران استفاده از سیستم‌های آبیاری نوین تحت فشار است که می‌توان با اجرای آن حدود هزار متر مکعب در هکتار صرفه جویی آب انجام داد. با مدیریت مصرف آب در مزارع از تنش‌های آبی جلوگیری می‌شود و میانگین تولید در واحد سطح افزایش می‌یابد.

اصلاح روشهای آبیاری در مزارع تحت پوشش کشت قراردادی با حمایت وزارت جهاد کشاورزی که بخشی از بودجه های سالیانه در قالب طرح های آبیاری به این مزارع اختصاص یابد.

پیشنهادات رفع قاچاق

سیاستهای تعهد ارزی، عوارض صادراتی و اریب نرخ پایه گمرکی همه مزید علت هستند که صادرات را گرانتر کرده و قاچاق را در کشور ارزانتر می کنند. لازم است توجه شود که قاچاق زعفران به دلیل شکل فیزیکی این محصول و حجم اندک آن به سادگی امکان پذیر است و سیاست های دستوری دولت نیز مزیت این قاچاق را افزایش داده است.

بنابراین برای جلوگیری از قاچاق زعفران باید موانع صادراتی برای صادرکنندگان واقعی و قانونی برداشته شود تا ورود قاچاقچی به این حوزه دیگر مقرون به صرفه نباشد.

اکنون قاچاقچی، زعفران را به صورت غیرقانونی از کشور خارج کرده و در بازارهای هدف صادراتی این محصول را ۲۰ درصد ارزان تر از صادرکنندگان قانونی می فروشد. زیرا قاچاقچی هزینه هایی مانند رفع تعهد ارزی، عوارض آب مجازی، تعرفه گمرکی و سایر هزینه های سربار را نمی پردازد.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

بازپس گیری بازارهای از دست رفته از قاچاقچیان و کارتهای یکبار مصرف

موضوع اهلیت صادرکنندگان زعفران

منابع

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
خراسان رضوی

- احمدوند، محمدرحیم، و نجف‌پور ذبیح اله (۱۳۸۹). بررسی سطح زیرکشت، تولید و سیاست‌های حمایتی گندم طی برنامه‌های اول تا چهارم توسعه. فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی. ۱۸ (۵۳).
- اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب (۱۴۰۲). آسیب‌شناسی صادرات محصولات کشاورزی: زعفران.
- بخشوده، محمد، و شفیعی، حسین. (۱۳۸۵). بررسی اثرات حمایتی سیاست خرید تضمینی روی سطح زیر کشت و عملکرد پنبه، سیب زمینی و پیاز در استان فارس. علوم آب و خاک (علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی)، ۱۰ (۳).
- پیرملک، فاطمه، کرباسی، علیرضا، قربانی، محمد، و رستگاری پور، فاطمه. (۱۳۹۷). بررسی راهبردهای قیمت‌گذاری زعفران با رویکرد تحلیل عوامل استراتژیک. زراعت و فناوری زعفران، ۶ (۳).
- شعبان زاده، مهدی، پیکانی ماچیان، غلامرضا، حسینی، سید صفدر، و یزدانی، سعید. (۱۳۹۷). چرخش از سیاست خرید تضمینی به قیمت تضمینی و آثار آن بر الگوی کشت محصولات زراعی دشت قزوین. فصلنامه علمی-پژوهشی تحقیقات اقتصاد کشاورزی، ۱۱ (۴۱).
- دوراندیش، آرش، توحیدی، امیرحسین، و موسوی، مونا. (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر قیمت زعفران (کاربرد الگوی قیمت‌گذاری هدانیک و شبکه عصبی مصنوعی). زراعت و فناوری زعفران، ۶ (۱).
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۱). سیاست قیمت‌گذاری محصولات کشاورزی.
- موسوی، سید حبیب‌الله، و شهابی، سعیده. (۱۳۹۴). اثر سیاست خرید تضمینی محصول گندم بر ارزش اقتصادی منابع آب زیرزمینی؛ مطالعه موردی دشت ارزوئیه-کرمان. اقتصاد و توسعه کشاورزی، ۲۹ (۳).
- موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی (۱۳۸۶). قیمت‌گذاری محصولات کشاورزی: مطالعه موردی ایران.
- شورای ملی زعفران، طرح جامع زعفران (۱۴۰۲).

- <https://irica.ir>
- <https://www.maj.ir>
- <https://www.fao.org>
- <https://intracen.org>
- <https://www.un.org>